

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Rumunská republika

[Všeobecné informácie o krajine](#)

2019

Formátované: Písmo: 14 b, Tučné, Farba písma: Vlastná farba (RGB(0;51;153))

Formátované: Vycentrované, Zarážky: Nie je v 5,56 cm

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

- analýza vývoja hospodárstva za posledný rok a porovnanie s predchádzajúcim rokom: Priemyselná výroba v Rumunsku v roku 2018 medziročne vzrástla o 4,1 %, a to hlavne vplyvom nárastu v strojárstve o 4,3 %. Rumunsko je ôsmym najväčším výrobcom automobilov v EÚ, ktorých výroba v r. 2018 vzrástla v RO o 30 % (472 tis. ks), čo bolo spôsobené nárastom výkonu automobilky Ford v Craiove a dopytom po Renault Dacia vyrábanom v Pitesti.

- HDP (vývoj, štruktúra), miera inflácie, miera nezamestnanosti, platobná bilancia, finančná pozícia, devízové rezervy, zahraničná zadlženosť, očakávaný vývoj: HDP v roku 2018 dosiahol 941 mld. RON (201,9 mld. eur), keď oproti predchádzajúcemu roku vzrástol o 4,1 %. Nárast HDP ovplyvnilo najmä zvýšenie spotreby domácností, t. j. individuálna spotreba, nakoľko Vláda RO v priebehu posledných rokov prijala stratégiu rastu založenú na nákladoch, ktoré podporujú spotrebu domácností, ako aj tempo rastu HDP, čo v súčasnosti vytvára schodky v oblasti bežných a fiškálnych účtov. Celkový rast HDP pozitívne ovplyvnil zahraničný dopyt, IT, automobilový priemysel a doprava. Európska komisia odhaduje nárast HDP v roku 2019 na 3,3 %, odhad rastu podľa Svetovej banky je 3,1 %.

Miera inflácie k 31.12.2018 bola 3,27 %.

Miera nezamestnanosti ku koncu roka 2018 bola 3,8% (predstavuje 350 tis. osôb).

Bežný účet platobnej bilancie v roku 2018 zaznamenal deficit vo výške 9,42 mld. eur, v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka bol deficit 4,19 mld. eur. Príjmová časť bežného účtu predstavovala 91,54 mld. eur, výdavková časť 100,96 mld. eur.

Celkový zahraničný dlh vzrástol v roku 2018 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 1,14 % (1,115 mld. eur) na 98,476 mld. eur. Celkový dlh RO (verejný a súkromný) vzrástol o 1,5 % v 2018 na 34,063 mld. eur.

Devízové rezervy Národnej banky RO (BNR), cudzie meny a zlato k 31.12.2018 dosiahli 35,7 mld. eur (z toho cudzie meny predstavovali 31,9 mld. eur a rezervy zlata vo výške 103,7 ton mali hodnotu 3,8 mld. eur). Zlaté rezervy RO sú uložené nasledovne: 60 ton zlata je Národnej banke RO (BNR), 41 ton zlata je v londýnskej Bank of England a zostatok v švajčiarskej Bank of International Settlements v Bazileji. Na konci roka 2018 predstavoval pomer devízových rezerv BNR ku krátkodobému zahraničnému dlhu 87 %.

- štátny rozpočet, hlavné črty, deficit štátneho rozpočtu, prognózy vývoja: Rozpočtový deficit v roku 2018 dosiahol 2,88% HDP čo predstavuje 5,86 mld. eur (27,3 mld. RON), v predchádzajúcom roku bol 24,3 mld. RON. Príjmy za rok 2018 boli vo výške 63,3 mld. eur (295,1 mld. RON). Štátne výdavky vzrástli o 16,8 % a predstavovali 69,18 mld. eur (322,4 mld. RON). Vláde sa podarilo udržať požadovaný rozpočtový 3% schodok, avšak na úkor verejných financií. V dôsledku zvýšenia plátov a dôchodkov výrazne vzrástli súkromné a sociálne výdavky. Hospodárstvo v roku 2018 rástlo 4,1% tempom rastu.

Parlament RO schválil štátny rozpočet na r. 2019, ktorý predpokladá hospodársky rast vo výške 5,5 % a deficit vo výške 2,76 % HDP. Výška HDP sa na rok 2019 odhaduje v sume 217 mld. eur (1012 mld. RON). Rozpočtové príjmy do štátneho rozpočtu sa odhadujú na 73,3 mld. eur (341,4 mld. RON) Rozpočtové výdavky sú plánované na 78,9 mld. eur (367,5 mld. RON). Investičné výdavky sú stanovené na 47,2 mld., čo predstavuje 4,62 % HDP.

- lokálna mena, výmenný kurz:

Výmenný kurz rumunský lei/RON k 31.12.2018 predstavoval 4,66 RON/euro.

Rumunsko ešte v novembri 2014 splnilo 5 maastrichtských kritérií pre vstup do Eurozóny, kurzová výmena je stabilne v intervale 4,4-4,7 RON/euro. Rumunsko je podľa predbežných odhadov pripravené vstúpiť do eurozóny s predpokladom od roku 2022. Podľa Národnej banky RO (BNR) však reálne možno hovoriť o rokoch 2022-2024 pri zachovaní prvkov súčasnej

nominálnej konvergencie. Rozhodnutie o prístupení je však predovšetkým politickým rozhodnutím.

- HDP na obyvateľa:

HDP na obyvateľa v roku 2018 bol 10,4 tis. eur (v predchádzajúcom roku 9,5 tis. eur). Výhľad na rok 2019 je 11,1 tis. eur. V rámci HDP predstavuje najvyšší podiel sektor služieb, ktorý zamestnával 42,5 % pracovnej sily (Zdroj: Štatistický úrad RO).

- štruktúra zamestnanosti:

V RO sa postupne darí znižovať nezamestnanosť. Nezamestnanosť v RO je 3,8% (350 tis. osôb). Podľa oficiálnych zdrojov sa evidujú prípady neochoty nezamestnaných pracovať a väčšina krajských/župných úradov práce v RO hlási nedostatok odborných pracovných síl. Najvyššia miera registrovanej nezamestnanosti pretrváva na juhozápade a juhovýchode krajiny. Najnižšia miera nezamestnanosti je v Bukurešti (1,2 %) a na západe krajiny (1,8%). Vláda zvýšila na rok 2019 kvóty pre zahraničných pracovníkov z tretích krajín na 20 tis. pracovných povolení. V roku 2018 bolo vydaných 7 tis. pracovných povolení pre pracovníkov z tretích krajín (z Vietnamu, Turecka, Nepálu, Srbska a Srí Lanky).

- nákladovosť pracovnej sily:

RO dosiahlo počas ostatných desať rokov (2008-2018) najvyšší nárast miezd z krajín EÚ. Priemerná hrubá mzda v roku 2018 dosiahla 4 938 RON (1 060 eur) a priemerná čistá mzda dosiahla 2 957 RON (635 eur). Najvyšší rast miezd bol zaznamenaný vo verejnej správe, ropnom a plynárenskom priemysle. Najnižšie mzdy boli v ubytovacích a stravovacích službách. Medziročne sa mzdy zvyšovali o 17%. Napriek medziročným nárastom miezd sú príjmy obyvateľstva vo vzťahu k HDP v porovnaní so mzdami ostatných krajín EÚ pomerne nízke.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

- priemysel:

Hlavné prvky rumunského hospodárstva a ich podiel na tvorbe HDP (v %)

	2013	2014	2015	2017	2018
Poľnohospodárstvo	6	8	13,5	4,4	4,3
Priemysel	23-24	30	30,5	24,2	23,6
Služby	52-53	53	52,5	55,8	57,1
Stavebníctvo			6-7	5,9	5,4
Čisté dane				9,7	9,6
IT				5,1	5,2

Zdroj: Svetová banka, Národná banka Rumunska (BNR), Obchodná a priem. komora RO

V ostatných rokoch veľmi výrazne vzrástli investície do priemyslu - výroba automobilov a ich subdodávateľia, chemický priemysel a petrochémia, výroba elektrokomponentov a káblov, plastov a plastových výrobkov, spotrebný priemysel je zameraný na drevo a kožu, niektoré potravinárske odbery, obaly a sklo.

Hlavné priemyselné odvetvia Rumunska sú: informačné technológie, textilný a obuvnícky priemysel, hutníctvo, automobilový, strojársky priemysel a montáž strojov, resp. zariadení, baníctvo, spracovanie dreva, výroba stavebných materiálov, priemysel chemický, petrochemický a potravinársky. Taktiež bol zaznamenaný nárast najmä v odvetviach: výroba elektrických zariadení, výrobky z kaučuku a umelých hmôt, cestných prepravných prostriedkov, prívesov a návesov, spracovanie dreva a výrobky z dreva a preglejky (s výnimkou nábytku), výrobky zo slamy, výroba a rozvod energie, tepla a plynu. Osobitné

miesto zaujíma farmaceutický priemysel, predovšetkým výroba generík a výroba strojov pre ťažký priemysel.

Medzi najvýznamnejšie ekonomicko-hospodárske projekty patrí dobudovanie 5. linky metra v Bukurešti, diaľnice medzi Bukurešťou a Brašovom a špeciálneho priemyselného laseru v Magurele (komplexné dokončenie do roku 2020). Priemerná dĺžka realizácie „veľkých“ projektov je kvôli nedostatočnému financovaniu až 9 rokov. Na nie veľmi dobrý manažment projektov poukázala aj Svetová banka a označila tento nedostatok za hlavný dôvod nízkej absorpcie kohéznych a štrukturálnych fondov (napriek tomu, že absorpcia má rastúcu tendenciu).

Mega laser v Magurele (projekt s označením ELI-NP) počíta s viac ako 1000 geotermálnymi čerpadlami nevyhnutnými pre najväčší európsky projekt v oblasti laserovej techniky. Náklady projektu sú cca 356 mil. EUR s pokrytím štátneho rozpočtu približne 20%. Projekt Extreme Light Infrastructure (ELI) je celoeurópsky vedecký výskumný projekt so zainteresovaním 13 európskych krajín. CZ, RO a HU sú hostiteľskými štátmi, ktoré budú stavať súčasť tohto projektu (ELI-NP komplex v Magurele sa nachádza v blízkosti Bukurešti, v Horia Hulubei - Národný výskumný inštitút pre rozvoj jadrovej fyziky a inžinierstva).

Podrobnejšie údaje o stavebníctve možno nájsť na webových stránkach Národného štatistického úradu (NSI) www.insse.ro, ministerstva dopravy Rumunska www.mt.ro, alebo ministerstva rozvoja, verejných prác a bývania www.mdpl.ro.

Medzi hlavné stavebné firmy v teritóriu možno zaradiť: Teraplast Bistrita TRP www.teraplast.ro, Condmag Brasov COMI www.condmag.ro, Socot Tg Mures SCTO www.socot.ro, ALUMIL Rom Industry ALU www.alumil.ro, Prefab Bucuresti PREH www.prefab.ro, constructie Bihor COBJ www.constructiibihor.ro, Transilvania constructie COTRA www.transilvaniaconstructii.ro, Prebet Aiud preby www.prebet.ro, Cemacon Zalau CEON www.cemaconzalau.ro, COMCO Constanta CMCM www.comcm.ro, Impact Bucuresti IMP www.impactsa.ro, Concefa Sibiu COFI www.concefa.ro.

Verejné investície predstavujú len 3% HDP. Z hľadiska podielu celkových investícií na HDP (22,7% voči 19,8% priemeru EÚ), väčšina týchto investícií pochádza zo súkromného sektoru. Verejné investície sú silne ovplyvnené nedostatkami v oblasti verejného riadenia a ťažkosťami pri čerpaní finančných prostriedkov EÚ a súkromné investície sú ovplyvnené legislatívnou neistotou a značnou byrokraciou.

Turistika v RO má značný potenciál. V roku 2018 bolo v RO evidovaných 15,7 mil. prenocovaní domácich a zahraničných turistov (z toho 2,2 mil. zahraničných). Priamy prínos na rast HDP 2018 predstavoval 5,21 mld. eur, čím sa RO v rámci príjmov z turistiky v roku 2018 umiestnilo na 32. mieste na svete.

- poľnohospodárstvo:

RO má obrovský potenciál v oblasti poľnohospodárstva. Radí sa na 6. miesto v Európe, v ploche poľnohospodárskej pôdy a na 5. miesto v súvislosti s ornou pôdou. Z celkovej plochy Rumunska 23,8 mil. ha tvorí poľnohospodárska pôda cca 14 mil. ha (55,9%), z toho orná pôda predstavuje 8,3 mil. ha (62%), pasienky 4,5 mil. ha (33,8%), vinice a ovocné sady 0,3 mil. ha a rodinné záhrady 0,2 mil. ha. Na približne 80% ornej pôdy sa pestujú obilniny a olejniny. Z obrábanej pôdy sa cca 22 % zavlažuje a približne rovnaký podiel odvodňuje; na 15% poľnohospodárskej plochy sa uplatňujú opatrenia proti dezertifikácii a erózii pôdy. Lesný fond tvorí plochu približne 6,5 mil. ha, pričom na ploche 6,35 mil. ha sú lesy (mäkké dreviny tvoria 30,5% a tvrdé drevo 69,5%).

S približne 3,9 mil. spoločnosťami sa poľnohospodárstvo RO radí na popredné miesta s vysokým počtom fariem spomedzi krajín EÚ.

Podiel poľnohospodárstva na HDP sa konštantne znižuje. Poľnohospodárstvo sa tradične zameriava na rastlinnú výrobu, hlavne obilniny (RO je významným vývozcom pšenice do Egypta, kde vyváža aj kukuricu). Ďalej sa pestuje cukrová repa, slnečnica, repka olejná (RO je lídrom v produkcii repky olejnej v regióne Čierneho mora), sójové bôby, zemiaky, ovocie, vína réva, konope a ľan, ktoré spolu tvoria približne 65% celkovej poľnohospodárskej produkcie.

Polnohospodársky sektor sa aj cez niektoré zlepšenia spôsobené vstupom zahraničného kapitálu vyznačuje tým, že je veľmi roztrieštený, technicky veľmi zle vybavený (a finančne veľmi poddimenzovaný) a veľmi neefektívny (slabá produktivita a značné problémy v prvotnej fáze spracovania a v distribúcii).

Existujú rezervy pre investície a obnovu vozového parku, zároveň ale chýbajú financie, ktoré rumunskí roľníci väčšinou nemajú. Na projekty obnovy poľnohospodárstva možno aplikovať vládne investičné stimuly alebo EÚ fondy.

Európsky finančný príspevok: na roky 2014-2020 predstavuje 38 mld. EUR.

Štrukturálny fond a kohézny fond pre poľnohospodárstvo na roky 2014-2020 je vo výške 16 mld. EUR.

Polnohospodárstvo ponúka rad príležitostí pre obnovu a navýšenie počtu vozového parku poľnohospodárskej techniky, liniek na spracovanie bioodpadu (bioplyn, kogenerácia, palety, brikety a pod). Na druhej strane Rumunsko produkuje kvalitné vína, ktoré nateraz nie sú veľmi známe v zahraničí, resp. existujú (nie vždy odôvodnene) isté predsudky o ich kvalite a pôvode. Produkcia rumunského vína sa pohybuje v objeme 6-8 mil. hl ročne. Výroba vína v roku 2018 medziročne vzrástla o 21 % na 5,2 mil. hl, krajina sa radí na 12. miesto medzi najväčších svetových producentov vína, podľa údajov Medzinárodnej organizácie pre vinič a víno (OIV). RO je súčasne v top 5 krajín v Európe v pestovaní hrozna na víno (na viac ako 200.000 ha) a je ma 6. mieste v EÚ v jeho produkcii, podľa Ministerstva poľnohospodárstva a rozvoj vidieka RO.

V štruktúre sa na poľnohospodárskej výrobe v ostatných rokoch podieľala rastlinná výroba vo výške cca 65%, živočíšna výroba 33% a služby v poľnohospodárstve 1,1%. Rumunsko dosahuje jedno z popredných miest v rámci Európy v produkcii slnečnice s celkovým objemom 2,91 mil. t, v produkcii kukurice 14,33 mil. t, pšenice 9,88 mil. t, v produkcii repky 1,67 mil. t. Produkcia zemiakov dosahuje 3,13 mil. ton, cukrovej repy 1,12 mil. t, jačmeňa 1,86 t. Údaje možno nájsť buď na webových stránkach štatistického úradu www.insse.ro, alebo ministerstva poľnohospodárstva a rozvoja vidieka www.madr.ro. V ostatných rokoch bolo poľnohospodárstvo hlavným fahúňom rumunskej ekonomiky.

- infraštruktúra:

Cestná infraštruktúra pozostávala k 31.12.2018 zo siete pozemných komunikácií v celovej dĺžke 86 234 km (z toho 36 689 km – 42,5% modernizovaných ciest s tvrdým a stredne tvrdým asfaltovým povrchom). Zo všetkých národných ciest (17740 km – 20,6%), Rumunsko má 6 194 km - 34,9% európskych ciest, 823 km diaľnic, 1873 km so štyrmi jazdnými pruhmi, 290 km ciest s tromi jazdnými pruhmi a 31 km so šiestimi jazdnými pruhmi. Cez Rumunsko prechádzajú európske cesty prvej triedy č. E58, E60, E68, E70, E79, E81, E85 a E87.

Z celového predaja nových automobilov v Rumunsku sa v roku 2018 podiel hybridných a elektrických automobilov pohyboval na úrovni 2,9%, pričom ich počet dosiahol 4 572 kusov, čo predstavuje nárast o 151,8% v porovnaní s predchádzajúcim rokom (štatistiky Asociácie automobilových výrobcov a dovozcov, APIA).

Železničná doprava k 31.12.2018 bola prevádzkovaná na sieti 10765 km, z ktorých približne 4029 km - 37,4% je elektrifikovaných. Táto sieť je pokrytá 1 070 železničnými stanicami. Železničný park má k dispozícii cca 2000 dieselových a 1000 elektrických lokomotív. Tu existujú možnosti predovšetkým pre slovenské firmy (opravy, náhradné diely, know-how). Podrobnosti o chystaných a prebiehajúcich projektoch sú na stránkach spoločnosti CNADNR (*Compania Nationala de Autostrazi si Drumuri nationale din Romania*). Na hlavnej stránke <http://www.cnadnr.ro>, na linku PROIECTE sa zobrazí niekoľko skupín projektov: Constructie Autostrazi – diaľnica; Constructie Drumuri expres - rýchlostnej cesty; Constructie variante ocolire - obchvaty okolo veľkých miest; Modernizare drumuri nationale - modernizácia národných ciest (trieda DN - hlavné fahy)

RO má významne rozvinutú **vodnú a námornú dopravu** (Dunaj a Čierne more) a s jej dĺžkou 1731 km je na 12. pozícii v Európe. Pokiaľ ide o rieku Dunaj z podunajských krajín RO využíva približne 30% riečného koryta. Dunaj ponúka možnosť vstupu námorných lodí s nosnosťou 25 000 (dwt) v prístavoch Sulina, Tulcea, Galati, Braila a v rámci vnútrozemskej plavby

v ďalších 29 prístavoch. Z námorných prístavísk je možné použiť prístavy Constanca, Mangalia a Midia. V RO je v súčasnosti registrovaných cca 1.300 plavidiel pre prepravu tovaru a okolo 22 námorných lodí pre prepravu tovarov a približne 65 lodí pre osobnú dopravu. Námornú dopravu prezentuje v súčasnosti 8 spoločností. Dunajsko-čiernomorský kanál skracaie námornú trasu z Bosporu a Blízkeho Východu o 400 km a uľahčuje rýchlejší prístup lodiam západoeurópskych krajín a Severného mora s kapacitou nad 1,5 t. Ďalšie informácie sú na webových stránkach www.minind.ro alebo www.mf.ro.

Leteckú dopravu predstavujú služby štátnej leteckej spoločnosti Tarom SA (posledné roky so stratou; je členom aliancie Sky Team), ktorá obsluhuje rad linkových spojení v Európe, v USA, Afrike, Ázii. Letecký park bol v posledných rokoch modernizovaný 92 lietadlami AIRBUS-310, 7 lietadlami BOEING-737, 6 lietadlami ATR 42-500. V krajine operujú tiež dve rumunské nízkorozpočtové letecké spoločnosti (Blueair) a niektoré zahraničné Carpatair, RyanAir alebo Wizzair. Medzi Bratislavou a Bukurešťou nie je priame letecké spojenie, je možné využiť lietadlá v pracovné dni dvakrát denne cez letisko Viedeň-Schwechat, resp. priamy let Bukurešť–Budapešť v kombinácii s vlakom alebo autobusom. V prípade letnej turistickej sezóny môžu byť ad hoc posilnené letecké spoje. Leteckú dopravu zabezpečuje približne 90 lietadiel s ročnou prepravou viac ako 10 mil. pasažierov a do 30 mil. t tovaru, vrátane pošty.

Medzinárodné **letiská**: Bukurešť (Otopeni), Temešvár (Timișoara), Konstanca (Constanța), Kluž (Cluj), Jaš (Iași), Oradea, Arad, Satu Mare a Sibiu. Ďalšie vnútroštátne či menšie súkromná letiska sa nachádzajú v mestách Bacau, Baia Mare, Caransebes, Krajova (Craiova), Suceava, Târgu Mureș a Tulča (Tulcea). Tu existujú možnosti pre slovenských investorov - rekonštrukcia letísk a príslušnej infraštruktúry, ako sú sklady, kancelárie a pod.

Automobilový priemysel rastie. RO má spomedzi krajín EÚ 5. najväčší podiel v predaji nových áut (po SR, CZ, HU a PL). Rumunsko je ôsmym najväčším výrobcom automobilov v EÚ, ktorých výroba v r. 2018 vzrástla o 30%. Rumunsko vyrába automobily v závodoch Dacia-Renault (Mioveni/Arges), Ford (Craiova), nákladné autá rumunskej spoločnosti Roman (Brasov) a automobilové prevodovky spoločnosti Daimler Mercedes Benz (v mestách Cugir a Sebes). Ďalší závod na prevodovky bol otvorený v roku 2016 v meste Sebes. Spoločnosť Daimler investovala 300 mil. eur v tomto závode a predstavuje cca 1 000 pracovných miest. Výroba v závode je zameraná na pokročilé automatické prevodovky 9G Tronic pre vozidlá Mercedes-Benz.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

- Rumunsko je členom väčšiny kľúčových medzinárodných organizácií a regionálnych združení: EÚ (2007), NATO (2004), OSN, je jedným zo zakladajúcich členov WTO; Je členom Medzinárodného menového fondu, skupiny Svetovej banky a Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD), ILO, WHO, UNESCO, Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu, Rady Európy, Dunajskej komisie, atď. Ašpiruje na členstvo v OECD, termín prijatia do organizácie však ešte nebol stanovený.
- Rumunsko má podpísané bilaterálne dohody o ochrane investícií a zamedzení dvojitého zdanenia s viac ako 80 krajinami, je signatárom Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) a Európskej dohody o voľnom obchode (EFTA). V regionálnom kontexte je zakladajúcim členom Čiernomorskej hospodárskej spolupráce (BSEC), angažuje sa v Stredoeurópskej iniciatíve (SEI), ako aj v ďalších regionálnych programoch EÚ, najmä v Čiernomorskej synergii, stratégii EÚ pre Dunaj, v programe Východného partnerstva Európskej susedskej politiky ako aj v regionálnych aktivitách V4+.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

- systém riadenia zahraničného obchodu, inštitúcie, legislatívne normy:

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Rumunsku: www.mzv.sk/bukurest, emb.bucharest@mzv.sk

Systém riadenia a podpory exportu je legislatívne upravený rozhodnutím vlády č. 120 z 25.09.2001 (Úradný vestník č. 727/04.10.2001) a zákonom č. 663 z 16.12.2002 v znení ďalších dodatkov, publikovanom v Úradnom vestníku č. 81/25.01.2005, ktorý upravuje:

- úlohu Eximbanky v oblasti podpory exportu alokovaním dodatočných rozpočtových zdrojov na rozvoj podporných nástrojov, ktoré má Eximbanka vo svojom portfóliu a na tvorbu nových;
- rozvoj podpory exportu prostredníctvom Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia Rumunska;
- zavedenie programov na zvýšenie konkurenčnej schopnosti priemyselných výrobkov a výrobkov agropotravinárskeho priemyslu;
- zavedenie reštitúcií za export agropotravinárskych výrobkov;
- podporu štátu za export rumunských výrobkov s vysokou pridanou hodnotou a na nové trhy obchodného záujmu Rumunska;
- systém zakotvenia finančnej podpory exportu v ročných rozpočtoch Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia, Ministerstva financií a Ministerstva poľnohospodárstva a rozvoja vidieka.

Kategórie finančných aktivít štátneho rozpočtu v zmysle vyššie uvedených oblastí sa schvaľujú ročne osobitným rozhodnutím vlády Rumunska.

Nástroje podpory exportu, programy financované zo štátneho rozpočtu RO

- a) Zákonom bol zriadený Výbor ministerstiev pre zahranično-obchodné garancie a úvery, ktorý rozdeľuje štátne rozpočtové zdroje nástrojmi Eximbanky.
- b) Program podpory exportu v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia RO, ktorým sa rozdeľujú štátne rozpočtové zdroje na:
  - účasti na výstavách a veľtrhoch v zahraničí, s príspevkom štátu na 50% úhradu nákladov dopravy, ubytovania, zdravotného poistenia 1 účastníka každého vystavovateľa, 100% podpora výdavkov: doprava a manipulácie s exponátmi, propagačných materiálov, colných výdavkov, skladovania exponátov, prenájmu a/alebo výstavby expozície, doprava pomocných materiálov, všeobecných výdavkov promočnej aktivity, reprezentačných a protokolárnych výdavkov, pobytové výdavky osôb ktoré koordinujú a organizujú výstavné aktivity, prípadne zástupcov profesijných organizácií, náklady medializácie rumunskej účasti, výdavky na komisiu obsiahnutú v zmluve so spoločnosťou, organizujúcou národné pavilóny, špecializované stánky výrobkov a malých vystavovateľov ako aj úplné náklady realizácie medzinárodných trhov a výstav so schválenou úverovou podporou.

Ministerstvo hospodárstva, obchodu a vzťahov s podnikateľským prostredím RO ročne podporí účasťou cca 50 - 70 veľtrhov a výstav v zahraničí. Bližšie informácie je možné nájsť na www.portaldecomert.ro;

- organizovanie ekonomických misií na podporu exportu v zahraničí s podporou: 50% nákladov externej dopravy, ubytovanie a zdravotné poistenie pre jedného účastníka každej firmy, plná úhrada nákladov dopravy inventáru, nákladov organizátorov a koordinátorov aktivity, vrátane nákladov 1 zástupcu nadriadenej, príp. profesijnej organizácie, ktorá prispieva k realizácii aktivity, nákladov prenájmu rokovacích miestností a ich nevyhnutného vybavenia, medzi ktoré zaraďuje: TV prijímač, video, projektor, PC s príslušenstvom; reprezentačných a protokolárnych výdavkov, výdavkov na zhotovenie a dopravu propagačných materiálov, colných výdavkov za propagačné a prezentačné materiály, náklady na lokálnu medializáciu aktivity, na komisiu stanovenú v zmluve so spoločnosťou, organizujúcou ekonomickú misiu a propagačnú aktivitu, ďalšie náklady na sprievodné aktivity so schválenou úverovou podporou.
- podpora na realizáciu výrobkovej trhovej štúdie a komplexnej trhovej situácie, konkurencie, konformity s platnou legislatívou, s podporou 50% nákladov štúdie;
- podpora všeobecných reklamných akcií na trhoch rumunského záujmu, podľa konkurentov, s plnou úhradou nákladov, vrátane nákladov na distribúciu propagačných materiálov všeobecného charakteru do cudziny a na rumunské veľvyslanectvá;

- podpora na zriadenie informačného portálu zahraničného obchodu podľa konkurenčných skupín s plnou úhradou výdavkov, vrátane výdavkov na udržiavanie portálu;
- finančná podpora propagačných akcií organizovaných v krajinách so zriadenými úradmi ekonomických radcov Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia;
- financovanie niektorých výdavkov organizovaných akcií na podporu exportu v Rumunsku, s účasťou zahraničných firiem, potenciálnych dovozcov rumunských tovarov a služieb.

Všetky vyššie zmienené podporné programy realizuje Ministerstvo hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia RO a v súčinnosti s Centrom pre podporu obchodu – web stránka: www.portaldecomert.ro.

- c) Program podpory exportu malých a stredných podnikov, spravovaný MH, obchodu a podnikateľského prostredia RO.
- d) Program rastu konkurenčnej schopnosti priemyselných výrobkov, spravovaný Ministerstvom hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia RO.
- e) Program rastu konkurenčnej schopnosti výrobkov agropotravinárskeho priemyslu, spravovaný Ministerstvom poľnohospodárstva a vidieckeho rozvoja RO.

Na programy v zmysle vyššie zmienených bodov c-e poskytuje štát príspevok úmerne k nákladom, najviac však do 75% výšky nákladov na:

- implementáciu a certifikáciu systémov kvality riadenia a/alebo systémov riadenia životného prostredia;
- doťovanie a/alebo zariadenie testovacieho laboratória, predovšetkým ich akreditáciu;
- registráciu a ochranu vynálezov, značiek a modelov rumunského priemyslu na vonkajších trhoch.
- f) Program exportných dotácií na výrobky agropotravinárskeho priemyslu, stanovených ročne rozhodnutím EK. Spôsoby zúčtovania platieb sú uvedené na web stránke Agentúry pre intervenčné platby v poľnohospodárstve (APIA: www.apia.org.ro).
- g) Program podpory účasti na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu v zahraničí, spravovaný Ministerstvom regionálneho rozvoja a cestovného ruchu.

Vybrané legislatívne zákony RO z rôznych oblastí (prevažne v rumunskom jazyku) je možné nájsť v elektronickej podobe na <http://www.dreptonline.ro>.

- daňový systém, dane, odvody, sociálne zafarazenie, mzdy:

Priemerná hrubá mzda v roku 2018 predstavovala 4 938 RON (**1 060 eur**) a **priemerná čistá mzda** predstavovala 2 957 RON (**635 eur**). Od 1.1.2018 je znížená sadzba dane z príjmov fyzických osôb zo 16% na 10% a presun záfaže sociálnych odvodov zo zamestnávateľa na zamestnanca. Hrubá minimálna mzda sa tak k 1.1.2019 zvýšila o 8,3% na 2 080 RON (446 eur) z pôvodných 1 906 RON (409 eur).

Detailnejšie informácie k daňovému systému a podnikaniu je možné nájsť na web stránke Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia: www.minind.ro, vo zverejnenej výročnej publikácii *Romania Business Passport*.

- špecifiká podnikania v teritóriu, výhody a nevýhody podnikania v krajine:

Obchodný register

V zmysle ustanovení zákona č. 26/1990 o Obchodnom registri RO je možné požiadať o informácie v kontexte budúcich partnerov v krajine Informácie sú poskytované vo forme platenej služby (cca 50 RON za základné informácie) v zmysle zákona na každom príslušnom súde podľa miesta registrácie konkrétnej firmy, ktorý kontroluje aj obchodný register. Ministerstvo spravodlivosti Rumunska - *Národný úrad obchodného registra (ONRC)* v Bukurešti sídli na adrese Bd. Unirii č. 74, Bl. Sektor 3, 030837 Bukurešť. Tel.: +4021-3160804, Fax.: +4021-3160803, website: www.onrc.ro, email.: onrc@onrc.ro. Niektoré informácie sú dostupné online, vo väčšine prípadov je však potrebné osobný kontakt na mieste so základným poplatkom od 6 do cca 15 eur (v prepočte z miestnej meny RON). Cenové relácie sa však odvíjajú od požadovanej služby poskytnutej ONRC.

Register vnútro komunitárnych operátorov

Nariadením rumunskej vlády č. 54/2010 bola od 1.8.2010 určená povinnosť registrácie rumunských spoločností, ktoré vykonávajú nákup, predaj tovaru a služieb v rámci EÚ v Registri vnútrokomunitárnych operátorov (Intra-Community Operators Registry). Za nesplnenie tejto povinnosti môže byť firme udelená pokuta vo výške 1.000–5.000 RON a do vykonania registrácie sa pozastaví fiškálna registrácia firmy, bez ktorej nemôže vykonávať finančné operácie.

Podrobné informácie k daňovému systému a podnikaniu je možné nájsť na web stránke Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia RO: www.minind.ro, alebo v publikácii *Romanian Business Passport* (ročné vydanie).

Komparatívne výhody podnikania v Rumunsku

- množstvo investičných a obchodných príležitostí z dôvodu veľkosti územia krajiny avšak doteraz nezodpovedajúcej priemyselnej a dopravnej infraštruktúre;
- široká ponuka nehnuteľností a kancelárskych priestorov;
- dobrá znalosť angličtiny a ďalších cudzích jazykov najmä u mladej generácie;
- energetický potenciál krajiny;
- spotrebný potenciál krajiny;
- celoštátne funkčný elektronický systém verejného obstarávania na úrovni štandardov EÚ;
- inovačný a kreatívny potenciál ľudských zdrojov, najmä v oblasti informačných technológií;
- slovenská menšina v prihraničných oblastiach susediacich s Maďarskom, a česká menšina v Banáte.

Nevýhody podnikania v Rumunsku

- nevyhnutnosť založenia kancelárie v hlavnom meste alebo centrách regiónov, nakoľko sa neodporúča riadiť pobočku, firmu alebo podnik na diaľku;
- nedostatočná platobná morálka a komplikované vymáhanie nedobytných pohľadávok;
- uprednostňovanie známych svetových značiek v spotrebe;
- vysoká miera korupcie, ktorá sa prejavuje nielen na lokálnej úrovni pri zakladaní podnikateľských aktivít, registrácii, certifikácii, získaní akýchkoľvek povolení;
- diskriminačné zaobchádzanie so zahraničnými firmami v porovnaní s domácimi subjektmi, ktoré sú neporovnateľne preferované voči zahraničným subjektom;
- nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily (väčšinou odchádza za prácou do zahraničia);
- obmedzené znalosti podnikateľského prostredia pred vstupom na teritórium;
- nedostatočné znalosti miestnych špecifik (mentalita, miestny jazyk, zvyklosti)
- veľké vzdialenosti medzi časťami krajiny a nedostatočná infraštruktúra;
- nepredvídateľnosť legislatívneho prostredia, časté zmeny na postoch vysokej štátnej administratívy.

- odkazy na internetové stránky, ktoré informujú o danej problematike:

www.romtradeinvest.ro	Rumunské centrum pre podporu obchodu a investícií
www.e-licitatie.ro	Elektronický systém verejného obstarávania v Rumunsku
www.ted.europa.eu	Rumunské tendre spolufinancované z EÚ zdrojov
www.kpmg.ro	Spoločnosť KPMG Romania, informácie o podnikateľskej legislatíve
www.anpc.ro	Národný úrad pre ochranu spotrebiteľov
www.eximbank.ro	Exportná a importná banka Rumunska, informácie o programoch podpory exportu
www.onrc.ro	Národný úrad obchodného registra
www.ccir.ro	Rumunská obchodná a priemyselná komora (väčšina dôležitých a potrebných informácií nie je voľne

	k dispozícii, resp. je spoplatnená alebo je predmetom obchodného tajomstva)
www.minind.ro	Ministerstvo hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia – informácie o zahraničnom obchode a legislatíve
www.portaldecomert.ro	Obchodný portál Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia, exportné katalógy
http://www.tuca.ro/publications/	Advokátske združenie Tuca Zbarcea Asociati – informácie o podnikateľskom prostredí, mesačný <i>Legal Bulletin</i> o aktuálnej legislatíve, jej právny výklad a dôsledky pre podnikanie
www.musat.ro/expertise	Advokátske združenie Musat; informácie o podnikateľskom prostredí
www.apia.org.ro	Agentúra pre intervenčné platby v poľnohospodárstve
www.bnrr.ro	Národná banka Rumunska, makroekonomické údaje, platobné bilancie Rumunska
www.insse.ro	Národný štatistický úrad Rumunska
www.anre.ro	Národný regulačný úrad energetiky

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

- inštitúcie, ktoré realizujú podporu, proexportné programy, hlavné projekty: Podporu pre zahraničný obchod, technickú a finančnú pomoc, projekty regionálnej spolupráce vykonáva Ministerstvo pre obchod a podnikanie, Odbor pre zahraničné obchodovanie: www.minind.ro

Proexportný program financovaný zo štátneho rozpočtu:

Medzinárodné veľtrhy a výstavy
Hospodárske misie a akcie na podporu vývozu do zahraničia

Schéma štátnej pomoci sa schvaľuje vždy na príslušný rok; je v súlade s národným právom a právom EÚ. Spravidla zahŕňa štátnu pomoc na akvizíciu materiálnych a nemateriálnych aktív, rozpočtovú finančnú podporu na novo vytvárané pracovné miesta a úrokovú bonifikáciu úverov. Platnú **schému štátnej pomoci na príslušný rok** je možné nájsť na adrese národnej investičnej agentúry: <http://romtradeinvest.ro>.

c) Verejné obstarávanie

- podmienky, legislatíva, základné pravidlá, prax, ofsety

Verejné obstarávanie v Rumunsku je z právneho hľadiska upravené vládny nariadením č. 118/1999 a 202/1999 a č. 212/2002 o verejnom obstarávaní. Uvedené nariadenia sa týkajú uzatvárania dohôd o verejnom obstarávaní zo strany orgánov a inštitúcií verejnej správy, prípadne ďalších verejných zariadení, ktoré vykonávajú príslušné aktivity v oblasti verejného sektoru (voda, energetika, doprava, telekomunikácie), ako aj spôsobov pridelovania kontraktov verejného obstarávania.

Všetky inštitúcie, ktoré nakupujú tovary s použitím verejných fondov, ako aj firmy ponúkajúce tovary a služby pre verejné inštitúcie, musia svoje operácie realizovať prostredníctvom elektronického systému verejného obstarávania na adrese www.e-licitatie.ro.

Zahraničný dodávateľ produktov, prác alebo služieb má podľa uvedeného zákona rovnaké práva ako rumunský dodávateľ. Na verejnej súťaži sa môžu zúčastniť tak rumunské fyzické a právnické osoby, pobočky alebo zastúpenia zahraničných firiem, ktoré majú svoj vlastný právny status a sú registrované v Rumunsku, ako aj zahraničné subjekty.

- odporúčaný postup pre slovenské podnikateľské subjekty:

Pre slovenské firmy je najvhodnejším spôsobom účasť v tendroch v spolupráci s domácimi firmami, ktoré majú v danej oblasti už skúsenosti a dokážu zabezpečiť všetky potrebné formality. Ponúkané tendre pre Rumunsko financované fondmi EÚ možno nájsť na webovej stránke EÚ: www.ted.europa.eu.

- kontakty na hlavné inštitúcie:

The Department for Infrastructure Projects and Foreign Investment: www.dpiis.ro, Bucharest-17, Apolodor Str. 050741 Romania; tel.: +4021-3185025, fax.: +4021 3163158, dpiis@gov.ro; národný kontaktný bod: pnc@dpiis.ro. Ďalšie dôležité kontakty sú v prílohe dokumentu.

d) Zmluvná základňa

- ekonomické a hospodárske zmluvy medzi SR a krajinou, zoznam:
  - o Dodatok k Protokolu medzi vládou Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a vládou Rumunska vysporiadaní vzájomných pohľadávok a záväzkov v platobných vzťahoch existujúcich k 31. decembru 1990, spojených s prechodom na zúčtovanie vo volne zameniteľných menách od 1. januára 1991, (Bukurešť 19. novembra 1991, publ. č. 177/1992 Zb.) SR..4/92
  - o Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o podpore a vzájomnej ochrane investícií (Bratislava 3. marca 1994, publ. č. 244/1999 Z. z.)
    - a) Dodatokový protokol medzi Slovenskou republikou a Rumunskom k Dohode medzi Slovenskou republikou a Rumunskom o podpore a vzájomnej ochrane investícií podpísanej 3. marca 1994, (Bratislava 8. novembra 2005, publ. č. 26/2007 Z. z.)
  - o Zmluva medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov a z majetku (Bratislava 3. marca 1994, publ. č. 105/1996 Z. z.)
  - o Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o spolupráci v oblasti cestovného ruchu (Bratislava 3. septembra 1999, publ. č. 319/2000 Z. z.)
  - o Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o medzinárodnej cestnej doprave (Bratislava 6. júna 2000, publ. č. 192/2002 Z. z.)
  - o Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o vnútrozemskej plavbe, (Bratislava 5. marca 2003, publ. č. 247/2005 Z. z.)
  - o Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o spolupráci v boji proti organizovanej trestnej činnosti, nedovolenému obchodovaniu s omamnými a psychotropnými látkami a prekurzormi, terorizmu, ako aj inej závažnej trestnej činnosti (Bukurešť 16. októbra 2003, publ. č. 425/2004 Z. z.)
  - o Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o spolupráci a vzájomnej pomoci v colných otázkach, (Bratislava 4. novembra 2004)
  - o Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o vedecko-technickej spolupráci, (Bratislava 31. marca 2009, publ. č. 44/2010 Z. z.)

- o Dohoda medzi Ministerstvom pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstvom poľnohospodárstva a výživy Rumunska o spolupráci v oblasti poľnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu, (Bratislava 6. júna 2000, publ. č. 604/2002 Z. z.)

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

- objem PZI v krajine a z teritória, celkový vývoj za posledné 2 roky, trendy:
V posledných rokoch sa RO zotavilo z globálnej finančnej krízy a rok 2018 bol úspešným obdobím pozitívneho hospodárskeho rastu. Záujem investorov o RO vzrastal spolu so zlepšujúcou sa hospodárskou situáciou v krajine. PZI v roku 2018 dosiahli 4,936 mld. eur, nárast o 7,5% v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Väčšinu zahraničných investícií prilákal v posledných rokoch profit z EÚ fondov, daňových úľav a štátne dotácie. Počet zahraničných investorov sa zvýšil na 215 tis. spoločností (medziročný nárast o 9,1%). Najväčší počet zahraničných investorov je aj naďalej z Holandska, Rakúska, Nemecka, ktorí tvoria 44% podiel.
- hlavné sektory a investori, kontakty na inštitúcie zaoberajúce sa podporou PZI:
Základnou podmienkou pre vstup zahraničného kapitálu boli v RO upravené zákonom č. 35/1991 o zahraničných investíciách v znení neskorších doplnkov. Výraznejšie obmedzenia pre investorov v krajine nie sú. Obmedzený rámec investičných ponúk upravuje nariadenie vlády č. 807/2014 a č. 332/2014 (po rumunsky „Ordonanta de urgenta“).

Hlavné sektory pre zahraničné investície:

Priemysel	Hlavné spoločnosti
Automobilový priemysel a výroba autosúčiastok	Reanult, Daimler, Ford, Siemens, Michelin, Continental, Alcoa, Depphi Packard, Johnson Controls, Honeywell, Michelin, Pirelli, Bosch, Draxlmaier, Calsonic Kansei
Bankovníctvo a financovanie	Citibank, Société Générale, AIGLife, BCR, BRD, BT, Raiffeissen, CEC Bank, Unicredit Tiriac, Alpha Bank, Volksbank, Bancpost, ING, Geerali, Intesa Sanpaolo, Millenium Bank, Garanti Bank, Allianz, OTP
Informačná technológia	IBM, Hewlett Packard, Intel, Microsoft, Oracle, Cisco Systems
Telekomunikácie	Orange, OTE Services, Vodafone, Liberty Media/UPC, Telesystem International Wireless
Hotely	Hilton, Marriott, best Western, Howard Johnson, Sofitel, Crowne Plaza, Accor, Ramada, Radisson
Výroba	Timken, General Electric, Cameron, LNM, Flextronics, Holcim Lafarge, Heidelberg, Plexus, Lufkin, Toro, Emerson
Spotrebiteľské produkty	Procter and Gamble, Unilever, Henkel, Coca-Cola, PepsiCola, Parmalat, Danone
Maloobchodné refazce	Metro, Delhaize, Carrefour, Cora, Billa, Selgros, Auchan, Kaufland, Dm Drogerie

- technická a finančná pomoc pri vstupe zahraničných investorov
Vláda schválila program ponuky vládnej pomoci na obdobie r. 2015-2023 vo výške 600 mil. eur. V roku 2018 vláda aktualizovala opatrenia štátnej pomoci znížením minimálnej hodnoty

investičného projektu z 10 mil. eur na 3 mil. eur, pričom kandidát môže začať investovať bezprostredne po podaní žiadosti o financovanie. Ročný rozpočet štátnej podpory na toto opatrenie v roku 2018 predstavoval 145 mil. eur. Podnikateľský subjekt, ktorý má záujem uchádzať sa o nenávratné dotácie musí do nového výrobného podniku alebo do rozšírenia súčasnej výroby investovať minimálne 3 mil. eur.

- odporúčané oblasti investovania, projekty regionálnej spolupráce a pod.:

V roku 2018 najviac PZI smerovalo do priemyslu, automobilovej výroby, bankovníctva, poisťovníctva, veľkoobchodu a maloobchodu, energetiky, stavebníctva a telekomunikácií. Do týchto odvetví sa všeobecne odporúča investovať. Najviac zahraničného kapitálu prifataje hlavné mesto Bukurešť, centrálna a západná časť RO. Výhodou investovania v RO je dostatočne veľký domáci trh a silná priemyselná tradícia spojená s doposiaľ nižšími nákladmi na pracovnú silu. Novovytvorená Agentúra pre podporu obchodu a investícií (InvestRomania: www.investromania.gov.ro) má za cieľ podporu zahraničných investícií a patrí pod Ministerstvo pre obchod a podnikateľskú sféru RO.

Zriaďovanie **priemyselných parkov** upravuje vládna vyhláška č. 65/2001; podľa ktorej ide o presne vymedzené oblasti, určené na výskum a vývoj, priemyselnú výrobu a technologický rozvoj. V RO je celkovo 85 priemyselných parkov, z toho v prevádzke je 58 parkov, ktoré ponúkajú možnosti pre priemysel, obchod, IT. Prehľad najdôležitejších priemyselných parkov a klastrov v RO je uvedený v prílohe.

Zriaďovanie **vedeckých a technologických parkov** upravuje vládna vyhláška č. 14/2002; podľa ktorých sa v týchto parkoch môžu vykonávať výlučne vzdelávacie a výskumné aktivity a technologická implementácia ich výsledkov pre použitie v hospodárstve Rumunska. Vedecký alebo technologický park sa zriaďuje partnerskou zmluvou medzi akreditovanou univerzitou a/alebo iným výskumným a rozvojovým centrom a konzorciom podnikov, združeniami alebo jednotlivými právnickými osobami. Park musí byť autorizovaný ministerstvom školstva, ktoré je povinné monitorovať činnosť parku; administrácia parku môže byť výlučne v kompetencii rumunskej spoločnosti.

b) Energetická politika krajiny

Energetická politika krajiny

Primárnym zdrojom energie v RO sú fosílna palivá a následne vodná energia (produkcia 9,944 mld. kWh so zaznamenaným nárastom o 1,41 mld. kWh (16,5%). Priemerná ročná energetická kapacita je 36 000 GW. Keďže RO bolo závislé na dodávkach ropy a plynu z Ruska, ešte v 80 rokoch sa viac zameralo na **jadrovú energiu** (atómová elektrárňa v Cernavoda). Produkcia atómovej energie je 6,6 mld. kWh so zaznamenaným nárastom o 254,2 mil. kWh (4 %). Energeticky sektor je v krajine v štátnych spoločnostiach Hidroelectrica, Termoelectrica a Nuclearelectrica.

Spoločnosť Hidroelectrica je rumunským najväčším výrobcom energie. Vlastní 104 vodných nádrží (akumulácia V=2,1 mld. m³), okolo 350 km vodných kanálov, cca 750 km podzemných galérií, 650 km číastkových vodných nádrží, 143 sekundárnych vodných rezervárov a 149 budov/zariadení s energiou cez 4 MW. Je to najziskovejší podnik s väčšinovým vlastníctvom štátu.

Termoelectrica je spoločnosťou s úplným vlastníctvom štátu s produkciou tepelnej energie spalovaním fosílnych palív. Spoločnosť je riadená tromi filiálkami v mestách Deva, Galati a Bukurešti. Ďalšie menšie 4 pobočky sú lokalizované v Paroseni, Doicesti, Barzesti a v Braila. 12 servisných staníc/spoločností je rozmiestnených prakticky po celej krajine.

Nuclearelectrica je vo vlastníctve štátu so spravovaním jedinej atómovej elektrárne v Cernavoda, ktorá má 2 jadrové reaktory s kapacitou 1 400 MW a s ročnou priemernou produkciou 5,613 GWh, t. j. 20 % z celového národného energetického výstupu RO. RO plánuje rozšíriť elektrárňu o 3. a 4. reaktor – vífazom tendra je spoločnosť China General Nuclear Power. Investícia by mala dosiahnuť 7,2 mld. eur a každý z novovybudovaných reaktorov by mal dosahovať výkon 720 MW.

Približne 80% termo-energetických kapacít v RO bolo inštalovaných v rokoch 1970-1980 a sú v používaní, hoci prekročili dobu svojej životnosti: 30 % kapacít je starších ako 30 rokov, 30 %

kapacít v rozmedzí 20–30 rokov a len 17% kapacít je v prevádzke menej ako 20 rokov. Len približne 10% kapacít spĺňa ekologické, najmä emisné štandardy. Energetická efektívnosť je ešte stále veľmi nízka, pri rozvodoch tepla dochádza k 10–50% tepelným stratám tak z titulu kvality rozvodných sietí ako aj nízkeho energetického štandardu obytných budov.

Výroba **jadrovej energie** je zabezpečovaná jadrovou elektrárnou Cernavoda. Funkčné dva bloky elektrárne dosahujú výkon 706,5 MW každý. Jadrová energetika sa podieľa 20,3% na celkovej výrobe elektrickej energie.

Vodné elektrárne majú inštalovanú kapacitu 6.450 MW, čo je cca 31% celkovej inštalovanej energetickej kapacity RO.

Obnoviteľné zdroje energie majú v RO dôležitý teoretický potenciál, existujúce využívanie zdrojov nie je dostatočné, z dôvodu technologických limitov, ekonomickej efektívnosti a reštrikcií životného prostredia. RO dosiahlo vytýčený cieľ 24 % podiel obnoviteľnej energie do roku 2018 už v roku 2016 a v súčasnosti je na úrovni 27 % (Ministerstvo energetiky RO).

V prípade **veternej energie** sa RO radí na druhé miesto medzi krajinami s najväčším potenciálom v Európe (rozloha a poveternostné/klimatické podmienky), celkovo sa radí v priemere na 10. miesto medzi výrobcami veternej energie z krajín EÚ. Komparatívnou výhodou pre RO je práve dostatok území, ktoré sú minimálne alebo vôbec neobývané. Získavanie **solárnej energie** s ročným úhrnom približne 210 slnečných dní, posúva RO na približne 24. priečku z krajín s najväčším potenciálom pre zisk slnečnej energie. 50% teritória vie zabezpečiť približne 1,100-1,300 kWh/km² /rok slnečnej energie a v ďalších troch osobitných zónach je to až 1,600 kWh/km²/rok. Dôležitý potenciál majú zdroje pre biomasu pri výrobe tzv. **zelenej energie** 88,33 TWh/rok, z ktorej je v súčasnosti približne len 36 % využité (27 % krajiny je pokrytej lesom).

Geotermálny potenciál RO predstavuje 3. miesto v Európe s lokalitami v západnej časti, južnej časti krajiny a predovšetkým v južnej časti Karpát/Sedmohradska.

Operátorom na rumunskom trhu s energiou je štátna spoločnosť OPCOM. Reguláciu zabezpečuje energetický regulačný úrad ANRE (www.anre.ro).

- energetický mix a energetická bezpečnosť:

Zásoby plynu v Čiernom mori

Lukoil, PanAtlantic a Romgaz našli na kontinentálnom šelfe RO značné zásoby zemného plynu, ktoré majú dosiahnuť objem vyšší ako 30 mld. m³ (prieskumné práce na LIRA 1X, periméter EX30 Trident). Podľa koncesnej zmluvy Romgaz vlastní 10 %, Lukoil 72 % a 18 % PanAtlantic Petroleum Ltd. Prieskum bol zrealizovaný v hĺbke 300-1200 m na ploche 1,006 km² cca 170 km od pobrežia.

Firmy Exxon a Petrom v Čiernom mori odhadujú zásoby na úrovni 100 mld. m³ zemného plynu. Exxon Mobil investoval 1,3 mld. EUR pre prieskum (OMV Petrom a ExxonMobil postupne oznámili objav v rozmedzí 42-84 mld. m³, následne ďalších 30 mld. m³).

Energetická bezpečnosť krajiny

Rumunsko má k dispozícii významnejšie zásoby nerastných a energetických surovín, vďaka ktorým je dostatočne energeticky nezávislé (závislosť od dovozu primárnych energetických zdrojov, najmä plynu z Ruska je cca 20%).

Rumunská vláda schválila Energetickú stratégiu Rumunska na roky 2007-2020 a návrh energetickej stratégie krajiny na roky 2011-2035. RO zabezpečuje cca 70-75 % primárnych energií z vlastných zdrojov (vrátane ropy a plynu) a má zabezpečenú vlastnú energetickú bezpečnosť energetickým zmiešaním všetkých dostupných zdrojov energií a vstupom do diverzifikačných projektov. RO po tom, ako sa nepodarilo odštartovať realizáciu projektu Nabucco s účasťou RO iniciovalo plynové prepojenie AGRI (Azerbajdžan–Gruzínsko–Rumunsko–Maďarsko na základe spracovanej štúdie realizovateľnosti projektu). Projekt BRUA, resp. jeho alternatívy BRUSKA/HUSKAT je projektom, ktorý sa už začal stavať a spojí plynárenské siete BG, RO, HU, SK a AT, s plánovanou kapacitou 1,75 mld. m³/rok, s potenciálom rozšírenia kapacity na 4,4 mld. m³/rok. Projekt Eastring je spoločným projektom obojsmerného plynového prepojenia medzi RO, BG, HU a SK s predpokladanou kapacitou 20-40 mld. m³/rok. Jeho dobudovaním sa umožní diverzifikácia a silnejšie plynové prepojenie medzi severom a juhom Európy. Podpora pre realizáciu projektu bola vyjadrená podpisom

memoránd o porozumení na vládnej a korporátnej úrovni: medzi príslušnými ministerstvami (hospodárstva a energetiky) SK a BG, medzi ministerstvami zahraničných vecí SK a HU, na komerčnej báze medzi prevádzkovateľmi plynárenských prepravných sietí SK a BG a ostatné medzi Eustreamom (SK) a TransGazom (RO) v septembri 2017. V súčasnosti sa pripravuje podpis memoranda medzi rezortmi hospodárstva SK a RO.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

- podiel nákladov v % HDP, politika krajiny v tejto oblasti:
Priemysel IT a príslušný obchod predstavuje 5,2 % z HDP Rumunska (2018).
Medzi jeden z dynamicky a intenzívne sa rozvíjajúcich sektorov v RO v ostatných rokoch, kde má krajina obrovský potenciál, je veda, rozvoj softvéru a IT. V tejto oblasti rastie dopyt a preto sa naskytajú možnosti spolupráce medzi rumunskými univerzitami, budovanie projektov IT pre podniky, administratívu, úrady a inštitúcie, pre podporu vedeckej infraštruktúry a pod. Možnosti poskytuje aj budovanie efektívnej administratívy a štátnej správy, ako aj technická asistencia.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovočný a vývozný režim, obchodná prax

- liberalizácia dovozného a vývozného režimu, pokrytie zmluvami so SR, tarifné a netarifné prekážky obchodu:

V oblasti zahraničného obchodu je RO ako členská krajina WTO a EÚ viazaná príslušnými multilaterálnymi záväzkami, preto aj v relácii so SR neexistujú tarifné alebo netarifné prekážky, ktoré by obmedzovali alebo akýmkoľvek spôsobom sťažovali vzájomný obchod.

Export upravujú smernice Európskeho spoločenstva (ES): CEE č. 2603 z 20.12.1969 (Vestník ES L 324/27.12.1969), modifikovaný smernicami CEE č. 2604 z 20.12.1969 (Vestník ES L 324/27.12.1969 a č. 3918 z 19.12.1991, Vestník ES L 372/31.12.1991). V súlade s týmito právnymi normami sú exporty z ES do tretích krajín slobodné, pokiaľ nie sú uplatňované osobitné kvantitatívne reštrikcie. Ďalšie obmedzenie môžu byť z titulu ochrany verejnej morálky, verejného poriadku a verejnej bezpečnosti. V súlade s doplňujúcou legislatívou ES je členská krajina povinná vopred informovať a konzultovať akékoľvek ochranné opatrenia.

Pre tovary dvojakého použitia je RO taktiež viazané európskou legislatívou CE č. 1334/2000 v znení ďalších doplnkov. Bližšie informácie sú prístupné na web stránke Európskej komisie: www.europa.eu/comm/trade/issues/sectoral/industry/dualuse. Národná agentúra pre kontrolu exportu (ANCEX) je podriadená Ministerstvu zahraničných vecí Rumunska. Bližšie informácie na web stránke: www.ancex.ro.

- colné sadzby, dovozné/vývozné licencie, clá, DPH, certifikácia, inšpekcia:

Rumunsko ako ČK EÚ uplatňuje Spoločné colné sadzby a colné pravidlá EÚ (EEC 2913/92 a EEC 2454/93);

aplikuje všetky dohody o voľnom obchode EÚ s tretími krajinami;

dovozné licencie sa vyžadujú na určité komodity, ako napr. na ropu, určité chemické výrobky a zbrane;

voči komunitárnym výrobkom sa neaplikujú colné formality (tovar vyrobený v EÚ alebo prepustený do voľného obehu v EÚ);

Príspevok do Fondu životného prostredia:

- príspevok za obaly, pneumatiky, emisie znečisťujúce ovzdušie z pevných zdrojov, predaja železného a neželezného odpadu a pod.;
- registrácia výrobcov/dovozcov/vývozcov elektrických a elektronických zariadení;
- povinná registrácia výrobcov/dovozcov chemických substancií a preparátov (REACH);

- ďalšie príspevky v súlade s povinnosťami z manažmentu odpadov.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

- porovnanie vývoja za posledné 2 roky, stručný komentár

Základná štatistika zahraničného obchodu Rumunska

Obchodná bilancia Rumunska (mld. euro)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vývoz	45,04	49,56	52,46	54,6	57,4	62,6	67,7
Dovoz	54,61	55,30	58,51	63,0	67,3	75,6	82,9
Obrat	99,65	104,86	110,97	117,6	124,7	138,2	150,6
Saldo	-9,57	-5,74	-6,05	-8,4	-9,9	-13	-15,2

Zdroj: Centrálna banka Rumunska BNR, Štatistický úrad RO

Obchodný deficit RO sa v r. 2018 zvýšil na 15,2 mld. eur (8% HDP) z 13 mld. eur v predchádzajúcom roku. Dovoz predstavoval 82,87 mld. eur a vývoz 67,73 mld. eur. Hlavným obchodným partnerom zostali aj naďalej krajiny EÚ. V roku 2018 dosiahol obrat zahraničného obchodu 150,6 mld. eur (oproti 138,2 mld. eur v roku 2017).

- aktuálny vývoj zahraničného obchodu, odhad ďalšieho vývoja:

Hospodárstvo RO má úzke väzby na hospodárstvo EÚ, keď hlavným obchodným partnerom RO boli krajiny EÚ. Vývoz RO do krajín EÚ v roku 2018 sa zvýšil o 10,2 % a dovoz z krajín EÚ sa zvýšil o 10,3%. Hodnota obchodu RO v rámci EÚ v roku 2018 predstavovala 51,98 mld. eur pri vývoze a 61,87 mld. eur pri dovoze, čo predstavuje 76,6 % celkového vývozu Rumunska a 74,7% jeho celkového dovozu. Tento vývoj má postupnú stúpajúcu tendenciu.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

- miestne štatistiky /hlavné tovarové skupiny a vybrané komodity:

Hlavné tovarové komodity zahraničného obchodu RO v roku 2018 predstavovali dopravné prostriedky (osobné automobily a dopravné prostriedky pre osobnú prepravu), elektrické zariadenia, odevy, odevné doplnky, petrochemické produkty, železo, oceľ a výrobky z nich, potraviny a živé zvieratá. Hlavné dovozové komodity boli stroje a dopravné prostriedky, elektrické prístroje, priemyselné stroje, telekomunikačné zariadenia, chemické produkty vrátane liečiv), plasty, minerálne palivá (najmä ropa a ropné produkty), textil a poľnohospodárske produkty.

Štruktúra RO vývozu v roku 2018 podľa Štatistického úradu RO (INSSE): súčiastky do automobilového priemyslu, izolované vodiče, automobily, rafinovaná ropa, pšenica, pneumatiky, sedačky, kožená obuv.

Štruktúra RO dovozu v roku 2018: strojárenské výrobky, elektrické prístroje, dopravné a strojárenské zariadenia, minerálne palivá, železná ruda, výrobky z ocele, liečivá, zdravotnícke potreby.

- stručný komentár, odhad ďalšieho vývoja:

Hlavné tovarové skupiny a vybrané komodity zahraničného obchodu RO sa v zásade príliš nemenia. Perspektívnymi odvetvami, ktoré sa neustále v RO rozvíjajú je poľnohospodárstvo, predaj ovocia, zeleniny, potravín, mäsa, mlieka výrobkov z nich, nápoje. Ďalej je to poľnohospodárska technika, energetika, odpadové hospodárstvo (recyklácia a skládky odpadu), chemický priemysel (ropa, plyn) dodávky laboratórnej techniky do súkromných kliník, automobilový priemysel, cestovný ruch a kúpeľníctvo, obnoviteľné zdroje energie

(veterné elektrárne), budovanie infraštruktúry, najmä diaľnic, železníc, prístavov, letísk, rozširovanie metra, obnova vozidiel hromadnej dopravy (elektríček, trolejbusov, autobusov), obnova historických pamiatok a pod..

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

- miestne štatistiky /hlavné tovarové skupiny a vybrané komodity:

Celkový dovoz RO v roku 2018 sa zvýšil o 10,1 % a predstavoval 82,9 mld. eur. Vývoz predstavoval 67,7 mld. eur a medziročne dosiahol nárast 8,1%. Obrat zahraničného obchodu v roku 2018 dosiahol 150,6 mld. eur.

Hlavnými obchodnými krajinami RO v roku 2018 boli krajiny EÚ. Export do týchto krajín sa medziročne zvýšil o 10,2% a dovoz z krajín EÚ sa zvýšil o 10,3 %..

Najväčšími partnermi rumunského vývozu sú: Nemecko, Taliansko, Francúzsko, Maďarsko, Veľká Británia, Bulharsko, Turecko, Poľsko, Španielsko a Česko. Obchodný deficit RO sa v roku 2018 zvýšil na 15,2 mld. eur (v r. 2017 predstavoval 13 mld. eur).

Najväčšími partnermi z ktorých RO dovážalo v roku 2018 boli: Nemecko, Taliansko, Maďarsko, Poľsko, Francúzsko, Čína, Holandsko, Turecko, Rakúsko a Rusko.

- stručný komentár, odhad ďalšieho vývoja:

V kontexte medziročného nárastu zvýšenia vývozu a dovozu RO do/z krajín EÚ o viac ako 10% sa dá predpokladať, že trend vzájomného obchodu RO – EÚ krajín bude aj naďalej narastať. Je zrejmé, že krajiny EÚ považujú RO za stabilného obchodného partnera a obchodný trh v RO je viac než zaujímavý. Medzi stabilných partnerov RO patrí aj Turecko, Čína, Rusko.

e) Vývoj zahraničného obchodu SR s RO za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

v mil. eur	2014	2015	2016	2017	2018	Index rastu
Export	1380,0	1491,02	1578,10	1819,19	2000,1	rast o 9,94 %
Import	810,0	865,25	847,51	921,19	1112,8	rast o 20,80 %
Obrat	2190,0	2356,28	2425,61	2740,38	3112,9	rast o 13,59 %
Bilancia	+570,7	+625,77	+730,59	+898,01	+887,3	

Zdroj: ŠÚ SR, MH SR

V rámci najvýznamnejších obchodných partnerov Slovenska v roku 2018 vzrástol podľa ŠÚ SR vývoz slovenských výrobkov do Rumunska o 9,9 % (RO je na deviatom mieste po DE, CZ, PL, FR, IT, AT, USA, ES).

- hlavné dovozné a vývozné komodity:

Dovozné komodity zo SR do RO: elektrické prístroje na drôtovú telefóniu alebo telegrafiu, televízory a monitory, osobné automobily, časti a príslušenstvo motorových vozidiel, ploché valcované výrobky zo železa alebo nelegovanej ocele, v šírke 600 mm alebo väčšej valcované za studena, vzduchové čerpadlá alebo vývevy, ploché valcované výrobky zo železa alebo z nelegovanej ocele, drôty a káble.

Vývozné komodity z RO do SR: drôty, káble, sedadlá, časti a príslušenstvo motorových vozidiel, osobné automobily, pneumatiky z gumy, rozvádzače a rozvodné panely, ropné oleje a oleje získané z bitúmenových nerastov, ostatná obuv s vonkajšou podrážkou z kaučuku, plastov, čerpadlá na kvapaliny.

- dôvody, ktoré negatívne resp. pozitívne ovplyvňujú vývoj zahraničného obchodu:

Vzájomný vývoj obratu zahraničného obchodu SR a RO má viacročnú permanentnú stúpajúcu tendenciu. Medziročný nárast 2018/2017 dosiahol 13,6%. Tovary, ktoré sú predmetom vzájomného obchodu sú neustále žiadané a dodávajú sa na základe dlhodobých kontraktov. Zásadná zmena komoditných požiadaviek sa preto neočakáva.

Z uvedených dôvodov je možné Rumunsko aj do budúcnosti považovať za nášho významného stabilného obchodného partnera v regióne.

- perspektívy rozvoja vzájomnej obchodnej spolupráce:
Rumunsko je najväčším trhom juhovýchodnej Európy. Zaujme ekonomickým potenciálom, veľkosťou a umiestnením trhu. Perspektívnymi odbormi spolupráce pre podnikateľov zo Slovenska je dopravný priemysel, infraštruktúra, strojárstvo, stavebníctvo a stavebné materiály, energetika, poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel ICT služby, životné prostredie, obnova historických pamiatok, dodávky laboratórnej techniky do súkromných kliník, odpadové hospodárstvo (recyklácia a skládka odpadu), cestovný ruch a kúpeľníctvo, obnoviteľné zdroje energie (veterné elektrárne).

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

---

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

- obchodná prax - odporúčaný postup:
V oblasti podnikania je možné konštatovať, že rumunská legislatíva je plne v súlade s EÚ normami. Zakladanie firiem prebieha podobným spôsobom ako v SR. Rozdiel je len pretrvávajúcej byrokracii celého procesu, ktorý je aj časovo náročnejší ako v SR. Postup je jednoduchší angažovaním miestnej právnickej firmy, resp. ZÚ odporúča spoločnosť Accace Europe S.R.L, o ktorej má dobré referencie a ktorá zabezpečuje aj outsourcing ekonomických, účtovných a personálnych činností. Bližšie informácie na www.accace.com, prípadne regina.pokorna@accace.com (aj po slovensky). Možné je využiť aj poradenské služby advokátskych spoločností:

AK Konečná & Zacha SCA

Zameranie na obchodné právo a poradenstvo
Štrada Paleologu 24, sektor 3, Bukurešť.
www.konecna-zacha.com

AK Peterka & Partners

Komplexné právne poradenstvo vrátane spornej agendy
Jan Makara, Partner, Director for Slovakia
Direct: +420 225 396 812
Tel.: +421 254 418 700
Bulevardul Aviatorilor 41, sektor 1, Bukurešť.
www.peterkapartners.com

QTAX SERVICES SRL - v oblasti finančného poradenstva a auditu od spoločnosti QTax Services s.r.o. - pre slovenské podnikateľské subjekty (ochrana ich investícií) pôsobiacimi v rumunskom teritóriu, resp. firmám, ktoré svoje budúcu existenciu v Rumunsku zvažujú.

No. 51-53, Clucerului Street, Entrance A
Bucharest, Sector 1
Web stránka: <http://www.qtax.ro>

CRISTIAN VELCU

Phone: +40.730.077.939
Email: cvelcu@qtax.ro

NARCISA ICHIM

Phone: +40.732.011.715
Email: nichim@qtax.ro

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Rumunsku: www.mzv.sk/bukurest, emb.bucharest@mzv.sk

ZÚ Bukurešť **neodporúča** uzatvárať dohody o výhradnom zastúpení a ani spoľahnúť sa na vedenie zastúpení slovenských firiem v teritóriu rumunskými občanmi, minimálne nie v štartovacej fáze zakladania firmy. Z hľadiska perspektív účasti na štátnych zákazkách je nanajvýš výhodné spojenie s rumunskou firmou podnikajúcou v tom istom alebo príbuznom trhovom segmente. Výhodou je možnosť využitia pracovníkov slovenskej národnostnej menšiny, žijúcich najmä v župách Arad, Bihor, Sălaj a Timiș. Pokiaľ by slovenská firma prejavila záujem o podnikanie v týchto župách, ZÚ odporúča tiež využitie služieb honorárneho konzula Slovenskej republiky a/alebo bilaterálnej rumunsko-slovenskej obchodnej a priemyselnej komory:

Meno: **Miroslav Iablonsik**, generálny honorárny konzul Slovenskej republiky
Adresa: RO 415500, Salonta, str. 1.Decembrie nr. 5
Telefón: +40-259 373 027, mobil: +40-742 012 012 alebo +40-745 636 252
E-mail: office@slovakikonzulat.ro
Pôsobnosť: župy Bihor, Maramureș, Satu Mare, Sălaj

Meno: **Ana Bocea**, prezidentka rumunsko-slovenskej obchodnej komory
Adresa: RO, Nadlac, str. Unirii 8
Telefón: +40-257-473 199, mobil: +40-728 044 101
E-mail: anabocea@yahoo.com, web stránka: www.ccirs.ro

Vhodným kontaktom pre podnikanie:

Mgr. **Dušan ŠOMRÁK** (hovorí po slovensky)

viceprimátor, MESTSKÝ ÚRAD V NADLAKU

Mobil: +40 726 155 989

Práca: tel. +40 257 474 325, Fax: +40 257 473 300

Práca: somrak.dusan@primaria-nadlac.ro

- špecifiká trhu, rozdielnosť mentality:

Podnikatelia a investori v RO sa aj naďalej stretávajú s nedostatočnou infraštruktúrou, rozdielmi v rozvinutosti jednotlivých regiónov, rozdielmi medzi mestom a vidiekom, nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily a aj s nižšou predvídateľnosťou legislatívneho prostredia. Tieto aspekty vedú často k tomu, že záujem investorov a podnikateľov sa sústreďuje len do niektorých oblastí, kde vzniká silná konkurencia a pre nových investorov je pomerne komplikované sa tam presadiť.

Špecifikom pri obchodných rokovaniach môžu byť požiadavky rumunských partnerov na čo najpriateľnejšie platobné podmienky, žiadanie určitých finančných čiastok vopred na tzv. vedľajšie náklady pri vybavovaní potrebnej dokumentácie. Nie je neobvyklé sľubovať vybavenie, finančné čiastky zobrať a záležitosť nevybaviť. „Pravidlom“ sú platby s odloženou splatnosťou o 24 mesiacov. ZÚ v každom prípade odporúča akékoľvek podnikateľské a obchodné aktivity zmluvne podložiť, v zmluvách jednoznačne definovať podmienky obchodného vzťahu (cenu, platobné a dodacie podmienky, prípadne iné osobitné ustanovenia) a vždy uvádzať príslušný rozhodcovský súd pre riešenie prípadných sporov, pričom vzhľadom na neúmernú zdlhavosť súdnych procesov v RO, odporúčame voliť rozhodcovský súd pri SOPK alebo tretej krajiny.

- klasifikácia tovaru a kvalitatívne požiadavky na tovar:

Zložitým procesom je aj certifikácia nových výrobkov, symbolu „e“ na spotrebných výrobkoch (väčšinou potravinárskych, ale aj farmaceutických), ktorý potvrdzuje presnú gramáž výrobku (prostredníctvom lokálnych metrologických úradov). Medzinárodné certifikáty sú uznávané, často však potvrdenie vydané príslušným úradom jednej župy neuznáva ten istý úrad v inej župe (napr. veterinárne potvrdenia). Účast slovenských firiem na verejných súťažiach v teritóriu ZÚ odporúča v spolupráci s miestnou firmou, ktorá má v danej oblasti skúsenosti a vie promptne zabezpečiť všetky potrebné formality. Na niektorých inštitúciách sa bez znalosti rumunského jazyka dosť ťažko pôsobí (registračné úrady, colnice, kontrolné orgány).

Vychádzajúc zo skúseností slovenských podnikateľských subjektov treba spomenúť odlišnosť prístupu rumunských úradov (kontrolné orgány, colnice, hygienici, veterinári, certifikačné úrady, daňové úrady, finančná polícia) k zahraničným zastúpeniam v teritóriu – veľmi striktný prístup a vyžadovanie plnenia všetkých formalít a k domácim firmám má značne benevolentnejší prístup.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

- analýza dovozu hlavných tovarových skupín:

Hlavnými priemyselnými odvetvami Rumunska sú informačné technológie, textilný a obuvnícky priemysel, hutníctvo, automobilový, strojársky priemysel a montáž strojov, resp. zariadení, baníctvo, spracovanie dreva, výroba stavebných materiálov, priemysel chemický, petrochemický a potravinársky. Taktiež bol zaznamenaný nárast najmä v odvetviach: výroba elektrických zariadení, výrobky z kaučuku a umelých hmôt, cestných prepravných prostriedkov, prívosov a návesov, spracovanie dreva a výrobky z dreva a preglejky (s výnimkou nábytku), výrobky zo slamy, výroba a rozvod energie, tepla a plynu. Osobitné miesto zaujíma farmaceutický priemysel, predovšetkým výroba generík a výroba strojov pre ťažký priemysel. V rámci spomínaných priemyselných odvetví patria medzi hlavné tovarové skupiny dovozu: drôty, káble, časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel, sedadlá, rozvádzače, rozvodné panely, ovládacie (dispečerské) stoly, pulty, ropné oleje a oleje získané z bitúmenových nerastov, ostatná obuv s vonkajšou podrážkou a zvrškom z kaučuku, nové pneumatiky z gumy, osobné automobily, televízne prijímače, vzduchové čerpadlá alebo vývevy, kompresory a ventilátory na vzduch alebo iný plyn, čerpadlá na kvapaliny, tiež vybavené meracím zariadením.

- analýza vývozu SR do teritória:

V roku 2018 tvorili vývozy zo Slovenska do Rumunska najmä: elektrické a telekomunikačné prístroje na (21,25% podiel na exporte zo SR do RO), televízory a monitory (6,16%), osobné automobily (5,97%), časti a príslušenstvo motorových vozidiel (4,27%), ploché valcované výrobky zo železa alebo nelegovanej ocele, v šírke 600 mm alebo väčšej valcované za studena (3,74%). Tento trend sa zásadne v ostatných rokoch nemenil a je predpoklad jeho postupného navyšovania.

- analýza odbytových možností, definícia možnosti spolupráce v oblasti exportu SR:

Rumunsko predstavuje najväčší trh v juhovýchodnej Európe s potenciálom takmer 20 miliónov obyvateľov, silnými a neustálenými konzumnými zvyklosťami. Aj keď v súčasnosti je ešte rozhodujúca cena, značka, až na poslednom mieste kvalita, narastá populácia so striedmou konzumáciou, zdravým životným štýlom, ktorá kladie dôraz na kvalitu. Geografická poloha, znalosť slovenských výrobcov a ich vo všeobecnosti dobré hodnotenie vytvárajú priaznivé prostredie na ďalšie rozširovanie objemu a tvarovej štruktúry slovenského vývozu. Dôkazom je priaznivá dynamika rastu slovenského vývozu v posledných rokoch, ktorá naznačuje, že rumunský trh nie je pre slovenských exportérov nezaujímavou destináciou. Pri tvorbe marketingovej stratégie je potrebné zobrať do úvahy aj agresívnu obchodnú politiku krajín západnej Európy, ktoré rumunský trh ovládajú.

Jednotlivé tovarové skupiny sa vyznačujú rôznymi marketingovými stratégiami s vlastnými špecifikami, prioritnými postupmi a metódami, ich spoločným menovateľom je však aktívne pôsobenie a činnosť priamo v teritóriu, účasť alebo aspoň návšteva veľkých a významných výstavných akcií, kde býva spravidla zastúpená špička odborníkov z danej oblasti (domácich ale aj zahraničných expertov, ktorí sa rovnako zaujímajú o tento trh).

Naďalej nevyužitý potenciál RO (zo strany SR doteraz nedocenený) je ponuka v podobe možných investícií v turistickom trhu: agroturistika, výmenná turistika, horské a prímorské pobyty (v Sedmohradsku a v južnej časti pobrežia Čierneho mora pod Konstancou), poľnohospodárstvo, energetický sektor a stavebníctvo (výstavba nových energetických centrál vrátane príslušnej infraštruktúry (napr. JE Cernavoda, vodné nádrže a elektrocentrály), ako aj prístavný uzol v Konstanci.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

- dovozné spoločnosti, obchodní zástupcovia, distribučný systém, centrálné nákupy, obchodné refazce:

Pomerne náročné je umiestňovanie produkcie (potraviny, spotrebný tovar) do obchodných refazcov, ktoré sa riadia vzťahmi aplikovanými podobnými inštitúciami (a kritizovanými zo strany dodávateľov). V tejto oblasti sa slovenský vývozca stretáva s podobným prostredím ako v SR a má nevýhodu v tom, že obchodná politika iných, konkurenčných výrobcov je podstatne agresívnejšia a už prispôbena rumunským špecifikám. Presadiť sa v sieťach supermarketov Selgros, Gima, Mega Image, Metro, Billa, Kaufland, Carrefour alebo Cora je veľmi ťažké a problémy, ktoré sú známe zo Slovenska, treba v rumunskej relácii ešte umocniť. V tejto súvislosti je potrebné mať silného rumunského partnera, ktorý vie preklenúť veľmi tvrdé požiadavky refazcov, alebo riešiť svoje záujmy prostredníctvom centráln týchto refazcov v Európe.

- podmienky zriadenia spoločnosti, formy spoločností, zákonná úprava, možnosti získania informácií o spoločnosti a miestnom trhu:

Ústredným orgánom štátnej správy, ktorý má v kompetencii podnikateľskú legislatívu a zahraničný obchod je Ministerstvo hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia RO. Zahraničný obchod a investície podporuje tiež Rumunské centrum pre podporu obchodu a zahraničných investícií <http://www.romtradeinvest.ro>. Ďalšou inštitúciou, podporujúcou zahraničný obchod je rumunská Eximbanka: <http://www.eximbank.ro>.

Dôležitým partnerom pre podnikateľské prostredie v Rumunsku je taktiež Obchodná a priemyselná komora Rumunska.

- kontaktné adresy na inštitúcie:

Centrum pre podporu obchodu a zahraničných investícií: <http://www.romtradeinvest.ro>, rumunská Eximbanka: <http://www.eximbank.ro>, Obchodná a priemyselná komora Rumunska, resp. National Business Information Center, Chamber Representation Division, The Chamber of Commerce and Industry of Romania (CCIR) 2, Octavian Goga Blvd., 3rd Sector, Bucharest 030982, Romania, tel.: 0040213190114/489, e-mail: mihaela.nedelcu@ccir.ro Website: www.ccir.ro

Dôležité informácie poskytne aj Rumunské centrum pre podporu obchodu na webstránke: www.portaldecomert.ro.

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

- vízové formality, režim vstupu a pobytu:

Občania SR môžu cestovať do RO s platným cestovným pasom alebo občianskym preukazom, pre cestovanie a pobyt nie sú žiadne obmedzenia. Osoby mladšie ako 18 rokov musia mať notársky overený súhlas na cestu rodičov v anglickom alebo rumunskom jazyku. Špeciálnym prípadom je cestovanie detí zmiešaných párov ktorých jedným z rodičov je občan RO. V tomto prípade je na vycestovanie z krajiny potrebný notársky overený súhlas rumunského rodiča (tzv. zabránenie únosom detí zo zmiešaných manželstiev).

- doprava a odporúčané dopravné spojenia (letecké linky, vlaky, taxi služba, MHD, požičovne áut):

Letecky je možné cestovať do Bukurešti z Viedne spoločnosťami Austrian Airlines, Tarom, ako aj inými. Cestovanie do RO je možné aj vlakom s prestupom v Budapešti. Taxislужby sú dostupné a lacné vo všetkých mestách, avšak treba trvať na zapnutom taxametri, inak sa môže stať, že si cudzinec priplatí. MHD funguje vo všetkých väčších mestách bez problémov, aj keď zo zastaraným vozovým parkom. Možnosť prenájmu áut je zvyčajne pri medzinárodných letiskách ako aj vo väčších mestách. Pri cestách vlastným/služobným motorovým vozidlom je potrebné mať pri sebe zelenú kartu, cestnú známku ROvigette (dostať kúpil prostredníctvom internetu, na hranici a benzínových staniách), platný vodičský

preukaz a technický preukaz. Dopravná vyhláška RO nepovoľuje požitie alkoholu (0,00%) pred alebo počas jazdy.

Na rumunských cestách sa jazdí po pravej strane vozovky, povolená rýchlosť v obciach je max. 50 km/h, na cestách 90 km/h, na rýchlostných cestách alebo národných európskych cestách 100 km/h km, na diaľniciach 130 km. Od 1.12.2006 platia na rumunských cestách prísnejšie pravidlá premávky na verejných komunikáciách, zaviedol tzv. bodový systém za porušenie dopravných predpisov.

V prípade cesty vozidlom ktorého nie ste majiteľom je vhodné mať pri sebe notársky overenú plnú moc na používanie motorového vozidla v anglickom alebo rumunskom jazyku.

Dopravná polícia odoberá vodičské preukazy cudzincom pri väčšine dopravných priestupkov spolu s uložením blokovkej pokuty, ktorá sa neuhrádza na mieste policajnej hliadke, ale s vypísaným blokom na ktorejkoľvek pošte alebo pobočke rumunskej poisťovne CaC v mieste, alebo vo vyhradených okienkach (Ghiseu Unic) na hraničných prechodoch RO. O predčasné vrátenie vodičského preukazu je možné požiadať príslušné policajné oddelenie v mieste jeho zadržania do 24 hodín za podmienok, že bola uhradená uložená pokuta a žiadateľ/cudzinec spíše čestné prehlásenie (overené notárom/advokátom, že opúšťa Rumunsko). V opačnom prípade sa zadržaný vodičský preukaz vracia po uplynutí príslušnej doby (30, 60 alebo 90 dní) diplomatickou cestou prostredníctvom Velešľanectva SR v Bukurešti na Slovensko. O predčasné vrátenie vodičského preukazu sa nedá požiadať v prípade spôsobenia dopravnej nehody.

- ubytovanie (priemerné ceny v hoteloch, kde sa odporúča ubytovanie):

Ubytovanie v Rumunsku je možné nájsť v rôznych cenových hladinách od cca 20 EUR za noc až po luxusné hotely a penzióny v rádovo stovkách eur.

- zdravotné zabezpečenie:

Pre cestovateľov sa odporúča uzatvoriť si komerčné poistenie. Možno je aj nevyhnutné ošetrovanie s použitím európskej karty poistenca.

- sviatky a voľné dni, nevhodné na pracovné rokovania v Rumunsku v roku 2019:

Prvý január - Nový rok, 2. január druhý deň po Novom roku, 24. január Malé zjednotenie RO, 26. apríl Veľký piatok, 28. apríl Veľká noc (pravoslávna), 29. apríl druhý veľkonočný deň, 1. máj Sviatok práce, 16. jún Turíce, 17. jún druhý turíčný deň, 1. jún Deň detí, 15. august Nanebovzatie Panny Márie, 30. november Sviatok sv. Ondreja, 1. december Deň zjednotenia RO, 25. december Vianoce, 26. december druhý vianočný deň. Časový rozdiel: + 1 hodina

- tel. čísla (prvá pomoc, polícia, dopravná záchraná služba, požiariaci a iné):

V celom Rumunsku funguje združený integrovaný systém, číslo 112 (polícia, rýchla zdravotnícka pomoc, požiariaci); V prípade dostupnosti internetu je možné použiť pre vyhľadanie zdravotníckeho zariadenia webový link: <http://www.pharmacy-top-ranked.com/romania> alebo <http://www.aboutromania.com/health.html>

Prílohy:

- tovarová a teritoriálna štruktúra vývozu a dovozu Slovenska - Rumunsku
Prehľad za príslušný a predchádzajúci rok v odporúčanej štruktúre: „komodita, hodnota, podiel na celkovom dovoze, index rastu/poklesu“

Rumunsko zostáva pre Slovensko dôležitým obchodným partnerom. Obchodná výmena medzi SR a RO neustále rastie, vrátane aktívneho salda v prospech SR. Vývoj v roku 2018 ukazuje, že vzájomná obchodná výmena dosahuje rekordnú úroveň, keď bol obrat bilaterálneho obchodu medzi SR a RO 3,113 mld. eur. a medziročne vzrástol o 13,59%. Export Slovenska do Rumunska vzrástol za rok 2018 o 9,94%, import zaznamenal rast o 20,8%. Aktívne saldo SR sa za sledované obdobie zvýšilo na 887,3 mil. eur.

• **Vývoj zahraničného obchodu SR s Rumunskom v mil. eur**

v mil. EUR	2014	2015	2016	2017	2018	Index rastu
Export	1380,0	1491,02	1578,10	1819,19	2000,1	rast o 9,94 %
Import	810,0	865,25	847,51	921,19	1112,8	rast o 20,80 %
Obrat	2190,0	2356,28	2425,61	2740,38	3112,9	rast o 13,59 %
Bilancia	+570,7	+625,77	+730,59	+898,01	+887,3	

Zdroj: ŠÚ SR, MH SR

Komodity exportu SR do RO v roku 2018	Mil. eur	% podiel
Export SR do RO v roku 2018	2000,13	
8517 - Elektrické prístroje na drôtovú telefóniu alebo telefóniu alebo telegrafiu, vrátane linkových telefónnych súprav s bezdrôtovými mikrotelefónmi a telekomunikačné prístroje na nosnú frekvenciu alebo na digitálne drôtové systémy; videotelefony:	425,07	21,25
8528 - Televízne prijímače	123,12	6,16
8703 - Osobné automobily	119,43	5,97
8708 - Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel položiek 8701 až 8705:	85,46	4,27
7225 - Ploché valcované výrobky z ostatnej legovanej ocele, so šírkou 600 mm alebo väčšou:	74,84	3,74
8414 - Vzduchové čerpadlá alebo vývevy, kompresory a ventilátory na vzduch alebo iný plyn; ventilačné alebo recirkulačné odsávače s ventilátorom, tiež so vstavaným filtrom:	63,69	3,18
7209 - Ploché valcované výrobky zo železa alebo z nelegovanej ocele, so šírkou 600 mm alebo väčšou, valcované za studena (úberom za studena) neplátované, nepokovované alebo nepotiahnuté:	62,77	3,14
4802 - Nenatieraný papier a lepenka	32,79	1,64
8544 - Drôty, káble (vrátane koaxiálnych káblov)	31,10	1,55
4205 - Ostatné výrobky z prírodnej usne alebo kompozitnej usne	26,46	1,32
7601 - Surový (nespracovaný) hliník:	25,30	1,27
4404 - Drevo na obruče; štiepané tyče; drevené koly a kolíky, zašpicaténé, nerozrezané po dĺžke; drevo jednoducho hrubo opracované alebo zagalaténé, ale nesústružené, neohýbané	24,48	1,22
6406 - Časti obuvi (vrátane zvrškov tiež spojených s podrážkami, inými ako vonkajšími); vkladacie stielky, pružné podpätníky a podobné výrobky; gamaše, chrániče holennej kosti a podobné výrobky a ich súčasti:	23,71	1,19
8301 - Visacie zámky a zámky (na kľúč, na kombináciu alebo elektrické), zo základného kovu; uzávery a uzáverové rámy so vstavanými zámkami	22,84	1,14
7208 - Ploché valcované výrobky zo železa alebo nelegovanej ocele, so šírkou najmenej 600 mm, neplátované, nepokovované alebo nepotiahnuté:	22,44	1,12

Komodity importu SR z RO v roku 2018	Mil. eur	% podiel
Import SR z RO v roku 2018	1112,81	
8544 - Drôty, káble (vrátane koaxiálnych káblov) izolované (tiež	233,56	20,99

lakovým povrchom alebo s anodickým oxysličením) a ostatné izolované elektrické vodiče		
9401 - Sedadlá	149,60	13,44
8708 - Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel položiek 8701 až 8705:	109,96	9,88
8703 - Osobné automobily	35,62	3,20
4011 - Nové pneumatiky z gumy:	34,90	3,14
8537 - Rozvádzače, rozvodné panely, ovládacie (dispečerské) stoly, pulty, skrine a ostatné základne vybavené dvoma alebo viacerými zariadeniami	32,04	2,88
2710 - Ropné oleje a oleje získané z bitúmenových nerastov	27,14	2,44
6402 - Ostatná obuv s vonkajšou podrážkou a zvrškom z kaučuku alebo plastov:	21,25	1,91
8413 - Čerpadlá na kvapaliny, tiež vybavené meracím zariadením; elevátory na kvapaliny:	18,64	1,68
2403 - Ostatné tabakové výrobky a tabakové náhradky; homogenizovaný alebo rekonštituovaný tabak; tabakové výťažky a esencie:	18,05	1,62
7208 - Ploché valcované výrobky zo železa alebo nelegovanej ocele, so šírkou najmenej 600 mm, neplátované, nepokované alebo nepotiahnuté:	17,54	1,58
8534 - Tlačené obvody:	14,84	1,33
7312 - Splietané lanká, laná, káble, splietané pásy, slučky a podobné výrobky zo železa alebo z ocele, elektricky neizolované:	14,12	1,27
3926 - Ostatné výrobky z plastov a výrobky z ostatných materiálov položiek 3901 až 3914:	13,03	1,17
6403 - Obuv s vonkajšou podrážkou z kaučuku, plastov, usne alebo kompozitnej usne a so zvrškom z usne:	13,02	1,17

- zoznam kontaktov a webových stránok významných ekonomických štátnych inštitúcií (ministerstvo ktoré má v portfóliu zahraničný obchod a podnikanie, agentúry pre rozvoj obchodu a investícií, colná správa atď.), významných obchodných komôr, audítorských firiem, bánk na podporu zahraničného obchodu, podnikateľských, zamestnávateľských asociácií a združení:
  - Server vlády RO s odkazmi na ostatné ministerstvá: www.gov.ro
  - Informácia o aktuálnom zložení rumunskej vlády je k dispozícii na: <http://gov.ro/en/government/the-cabinet-of-ministers>
  - Obchodný register RO: www.onrc.ro
  - Ministerstvo hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia RO: www.minind.ro
  - Obchodný portál Ministerstva hospodárstva, obchodu a podnikateľského prostredia, exportné katalógy: www.portaldecomert.ro
  - Rumunské centrum pre podporu obchodu a zahraničných investícií: <http://www.romtradeinvest.ro>
  - Eximbanka, exportná a importná banka RO, info o programoch podpory exportu: www.eximbank.ro
  - Obchodná a priemyselná komora RO so zoznamom všetkých župných (krajských) komôr: www.ccir.ro
  - Vládna agentúra pre zahraničné investície InvestRomania: www.investromania.gov.ro
  - Katalóg rumunských firiem: <http://mcr.doingbusiness.ro>
  - Investičné možnosti v RO: www.profitromania.ro
  - Asociácia dovozcov a vývozcov RO: www.aneir-cpce.ro
  - Ministerstvo financií RO: www.minifinate.gov.ro

- o KPMG Romania, spoločnosť pre info o podnikateľskej legislatíve: www.kpmg.ro
- o Národný úrad pre ochranu spotrebiteľov: www.anpc.ro
- o Národný úrad obchodného registra: www.onrc.ro
- o Tuca Zbarcea Asociații, advokátske združenie, info o podnikateľskom prostredí, mesačný Legal Bulletin o aktuálnej legislatíve, jej právny výklad a dôsledky pre podnikanie: <http://www.tuca.ro/publications/>
- o Musat, advokátske združenie, info o podnikateľskom prostr.: www.musat.ro/expertise
- o Agentúra pre intervenčné platby v poľnohospodárstve: www.apia.org.ro
- o Národná banka RO, makroekonomické údaje, platobné bilancie RO: www.bnr.ro
- o Národný štatistický úrad RO: www.insse.ro
- o Národný regulačný úrad energetiky: www.onre.ro
- o Národná rada súkromných malých a stredných podnikov v RO (Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România): e-mail: office@cnipmmr.ro
- o Združenie pre rozvoj podnikania (Asociația de Dezvoltare în Afaceri, ADA): e-mail: office@asociatia-ada.ro
- o Agentúra pre malé a stredné firmy a družstvá a informačné európske obchodné centrum: www.gippimm.ro
- o Agentúra pre platby a intervencie v poľnohospodárstve: www.apia.org.ro/
- o Agentúra pre ochranu spotrebiteľa: www.anpc.ro
- o Úrad pre hospodársku súťaž: www.consiliulconcurentei.ro/ro/despre-noi.html
- o Privatizačná agentúra AAAS (AVAS): www.avas.ro
- o Organizátor veľtrhov cez Obchodnú a priemyselnú komoru RO: <http://ccir.ro/ro/blog/>
- o Najväčší organizátor veľtrhov v Rumunsku: www.romexpo.ro
- o Bukureštská burza – Stock Exchange: www.bvb.ro

Prehľad hlavných priemyselných parkov a klastrov v RO:

Park Industrial Cugir, 8A Victoriei St., 1st floor Cugir, Alba, Tel: +40 258 750 626, +40 258 750 626, parcindustrialcugir@yahoo.com, www.parcindustrialcugir.ro

Eurobusiness Park Oradea, 1-3 P-ta Unirii, room 134, Oradea, Bihor, Tel: +40 359 889 389, +40 259 408 82, contact@eurobusinessparc.ro, www.eurobusinessparc.ro

Electrocontact Industrial Group, Calea Nationala no. 6 710010, Botosani, Botosani, Tel.: +40 231 513 710, Fax: +40 231 517 172, mihaela.muraru@electrocontact.ro, www.electrocontact.ro

Industrial Park Brasov, 6 Aeroportului St. Ghimbav, Brasov, Tel.: +40 268 402 949, Fax: +40 268 401 216, parc@parc-industrial.ro, www.parc-industrial.ro

SC NITROPARC SRL, 3 Republicii St., Fagaras, Brasov, Tel: +40 721375 444, +40 723 140 277, Fax: +40 368 814 283, nitroparc_fagaras@yahoo.com, www.primaria-fagaras.ro

Zarnesti Industrial Park, Aleea Uzinei no.1/A, Brasov, Brasov, Tel: +40 368 459 178, bremcompany@idilis.ro, www.parcindustrialzarnesti.ro

GRAELLS & LLONCH INDUSTRIAL PARK, Tel: +40 268 362 658, Fax: +40 268 362 788 laura@graellsllonchomania.ro, www.graellsllonchadministrareparque.com/romana

Carfil Industrial Park, 119 Zizinului St. Brasov, Brasov, Tel: +40 268 333 674, Fax: +40 268 321 244, cipbrasov@gmail.com, www.cipbrasov.ro

Metrom Industrial Park, 60 Carpa(ilor St., Brasov, Brasov, Tel: +40 368 101 012, Fax: +40 368 101 013, office@mipbrasov.ro, www.mipbrasov.ro

Arc Industrial Park, 3 /103 Horea St., Cluj Napoca, Cluj, Tel: +40 264 406 817, +40 264 433 303, office@arcparc.ro, www.arcparc.ro

S.C. Reif Construct S.R.L., 64 A Iugoslaviei St., ap. 3 and 4, Cluj Napoca, Cluj, Tel: +40 264 406 066, Fax: +40 264 432 425, office@reifconstruct.ro, www.reifconstruct.ro

SC. TETAROM S.A., 47 Taietura Turcului St., 400221, Cluj-Napoca, Cluj, Tel: +40 264 407 900/901/902, Fax: +40 264 432 750, tetarom@tetarom.ro, www.tetarom.ro

Mangalia Industrial Park, 1 Intrarea Portului St., PO no.1, PO Box-32, Mangalia, Constanta Tel/Fax: +40 341 566 942, parcindustrialm@yahoo.com, www.mangaliaparc.ro

Moreni Industrial Park, 16 D Teis St., Moreni, Dambovita, Tel/Fax: +40 245 668 490, parci_moreni2002@yahoo.com, www.parcindustrialmoreni.ro

Priboiu Industrial Park, 60 Aleea Sinaia St. Priboiu Village, Branesti Commune, Dambovita, Tel/Fax: +40 245 231 211, priboiuparcindustrial@yahoo.com, www.parcindustrialpriboiu.ro

S.C. Avalon Parc Industrial S.R.L., Tel: +40 722 237 597, violetamolodeti@clicknet.ro, www.racaripark.com

S.C. Craiova Industrial Park S.A., 10 Aviatorilor St., Ghercesti, Dolj County, code 207280, Platforma Avioane Craiova, Tel: +40 251 466 185, www.parcindustrialcraiova.ro

Galati Industrial Park, Strada Domneasca no. 38, Galati, Tel: +40 721 845 487, industrialparc.galati@gmail.com, www.parcindustrialgalati.ro

Giurgiu-Nord Technological and Industrial Park, Soseaua Bucuresti 351 cod 080304, Tel: +40 246 210 994, giurgiu_indpark@mail.com

S.C. GORJ BUMBESTI-JIU INDUSTRIAL PARK S.A., 462 Bumbesti St. Bumbesti-Jiu, Gorj, Tel: +40 253 463 400, mvlaiacu@cjgorj.ro, www.parcindustrialgorj.ro

Hunedoara Industrial Park, 2 DJ 687 St. Hunedoara, Hunedoara, Tel: +40 354 416 553, office@pihd.ro, www.pihd.ro

Calan Industrial Park, 401 Decembrie St. Calan, Hunedoara, Tel: +40 254 730 223, primariacalan@yahoo.com, www.primariacalan.ro

S.C. Tehnopolis S.R.L., 10 Poitiers St., 1st floor Iasi, Iasi, Tel: +40 332 102 208, office@tehnopolis.ro, www.tehnopolis.ro

Bucharest Industrial Park, AI, km 23, Bucuresti-Pitesti, Bucuresti, Ilfov, Tel: +40 740 078 004, alexandru.hagea@bucharestindustrialpark.com, www.bucharestindustrialpark.com

Pro Faur Invest, 255 Basarabia St. Bucuresti, Ilfov, Tel: +40 212 552 989, profaur@bega.ro, www.inchirierispatiiindustriale.ro

META V S.A. Bucharest, 67-77 Biharia St. Bucuresti, Ilfov, Tel: +40 215 997 765, office@metav.ro, www.mbp.ro

SEMA PARC, 319 Splaiul Independentei St., Bucuresti, Ilfov, Tel: +40 213 189 177, +40 213 169 178, office@semaparc.ro, www.semaparc.ro

MUREȘ INDUSTRIAL PARK, 1/G Vidrasau Ungheni Platform, Ungheni, Mures. Tel: +40 265 433 620, +40 265 433 632, office@industrial-park.ro, www.industrial-park.ro

S.C. Brazi Industrial Park S.A., 13 Piatra Craiului St., Brazi, Prahova, Tel: +40 244 547 499, +40 244 545 549, www.parcbrazi.ro

Plopeni Industrial Park, 7 Armoniei St., ground floor Plopeni, Prahova, Tel: +40 244 221 431, office@plopeniparc.ro, www.plopeniparc.ro

Ploiesti Industrial Park, Ploiesti, OP. 1, CP. 147, Tel: +40 244 434 028, office@industrial-parc.ro, www.industrialparc.ro

Ploiesti West Park, Aricestii Rahtivani, Prahova SC ALLIANSO BUSINESS PARK SRL Soseaua Ploiesti-Targoviste Km 8, East Zone, Trup II, 1st floor, room 5, Prahova, Romania, Tel: +40 344 228 200, contact@alinso.eu, www.alinso.eu, www.ploiestiwestpark.eu

Parc Industrial Jibou, 41 Decembrie 1918 St., Jibou, Salaj, Tel: + 40 260 640 558, primaria_jibou@yahoo.com, www.primariajibou.ro

Automecanica Industrial Park, 41 Aurel Vlaicu St., Medias, Sibiu, Tel: +40 269 803 646, +40 269 803 606, info@autm.ro, www.autm.ro

Parcul Industrial Sibiu SA (PaIS), 1 Telefoanelor St., Selimbar, Sibiu, Tel: +40 269 210 503, Fax: +40 269 211 831, eugeniodanescu@yahoo.com

S.C. Parcuri Industriale Sibiu - Șura Mica S.A., 10 Pare Industrial St., Șura Mica, Sibiu, Tel: +40 269 577 440, +40 269 577 44, jssm@rdslink.ro, www.primaria-suramica.ro

PITT, Calea Torontalului St., Km 6 Timisoara, Timis, Tel: +40 256 220 801, +40 256 220 984, office@pirt.adetim.ro, www.pitt.ro

APITSAR, 119 Zizinului St., Brasov, Brasov, Tel: +40 268 333 674, Fax: +40 268 321 244, apitsiar@gmail.com, www.apitsiar.ro

Ministry of Regional Development and Public Administration, 17 Apolodor St. Bucuresti, Ilfov, Tel: +40 372 111 443, info@mdrap.gov.ro, www.mdrap.gov.ro

WDP Romania, 1 Baia de Arama Street, 022204, Sector 2, Bucharest, Tel: +40 730 092 701, Valentin Stanciulescu, info-romania@wdp.eu, www.wdp.eu

Zoznam hlavných klastrov:

- ASTRICO NE - textil, office@astricone.eu

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Rumunsku: www.mzv.sk/bukurest, emb.bucharest@mzv.sk

**MINISTERSTVO
ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

- TMV SE - textil, tmv.cluster@gmail.com
- Maritime SE - more, georgiana.buzu@cmu-edu.ro
- Romanian Textile Concept - textil, sara@impextrading.ro
- IND AGRO Pole - poľnohospodárstvo, cornelia.muraru.ionel@gmail.com
- ELINCLUS - elektronika, ioan.plotog@elinclus.ro
- ICT SW - ICT, office@ipacv.ro
- Tourism SW - turizmus, mirelamazilu2004@yahoo.com
- AgroFood West - poľnohospodárstvo/potraviny, cotuna.liana@ccia-arad.ro
- RENERG - OZE, planificare@adrcentru.ro
- Green Energy - OZE, greenenergy55@gmail.com
- AgroFood Covasna - poľnohospodárstvo/potraviny, agrofoodcovasna@yahoo.com
- Pro Wood Covasna - spracovanie dreva, andreasulyokpal@gmail.com
- ETREC - automotive, ion.marculescu@electroprecizia.ro
- ROSENC - OZE, vlad.stanciu@rosenc.ro
- Mechatrec - mechatronika, cefin@cefin.ro
- Cluj IT - ICT, andrei.kelemen@clujit.ro
- IMAGO MOL - zdravotníctvo, vfotea@gmail.com
- PRELMET - spracovanie kovov, beleioan@gmail.com
- Inovtrans - inteligentná doprava, ploscarunicolae@yahoo.com
- Clustero - združenie klastrov, daniel.cosnita@clustero.eu

Dátum: 31. máj 2019